Ἀριθ. 204 – Λεπτὰ εἴκοσι.

ΕΤΟΣ Δ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὄγδοος

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐντῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

25 Νοεμβρίου 1879

Σφραγὶς τοῦ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΜΗΛΙΟΝΗ

Ἡ ἀνωτέρω σφραγὶς τοῦ ἀειμνήστου ἁρματωλοῦ ἐσχεδιάσθη ἐκ τοῦ δακτυλιολίθου αὐτοῦ, ἀγορασθέντος ἐν Ἰθάκῃ καὶ τηρουμένου ἐν τῇ πλουσίᾳ συλλογῇ τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου. Ἐν τῷ δακτυλιολίθῳ τοῦ Μηλιόνη, γράφει ὁ κ.Κ. Σάθας ἐν τῷ «Χρονικῷ ἀνεκδότῳ Γαλαξειδίου» (σελ. 162, ἐν ὑποσημ.) ἐξεικονίζεται ἀετός· καὶ ἐν τῷ δημοτικῷ δὲ ᾄσματι τοῦ Λάμπρου Τσεκούρα ἀναφέρεται ὁ ἀετός. Μὴ ἄρα οἱ ἁρματωλοὶ ὠνειρεύθησαν τὴν ἀνάστασιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τῆς ὁποίας τὸ σύμβολον ἔφερον; (Παράβ. Fauriel, Chants populaires, tom. I, σελ. 3.—Μανούσου, ἐθνικὰ ᾄσματα.—Ζαμπελίου, 622.—Passov, Carmina popularia, σελ. 5).

Σ. τ. Δ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΗΛΙΟΝΗΣ

Ὁ γενναῖος οὗτος ἁρματωλὸς κατήγετο ἐκ Δωρίδος, ἤκμασε δὲ περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Εἰσβαλὼν εἰς Ἤπειρον εἰσῆλθεν εἰς Ἄρταν καὶ ᾐχμαλώτισε τὸν *κατὴ* καὶ δύο *ἀγάδες*. Ἡ τολμηρὰ αὕτη πρᾶξις προὐκάλεσε Σουλτανικὸν φιρμάνιον, δι' οὗ διετάττετο ἡ σύντονος αὐτοῦ καταδίωξις. Τότε ὁ ἐν Ἀκαρνανίᾳ *δερβέναγας* Μουκτὰρ Κλεισούρας μετὰ τοῦ προεστῶτος Πάνου Μαυρομμάτου, ἐντολῇ τοῦ *μουσελίμη*, ἐξῆλθον εἰς καταδίωξιν τοῦ ἀτρομήτου ἁρματωλοῦ, ἀλλ' ἀπέφευγον τὴν μετ' αὐτοῦ συνάντησιν. Διαφθείραντες ὕστερον Σουλεϊμάνην τινά, φίλον στενώτατον τοῦ Μηλιόνη, ἐνετείλαντο αὐτῷ τὴν δολοφονίαν. Πορευθεὶς οὗτος πρὸς τὸν ἁρματωλὸν ἔτυχεν ἀδελφικῆς δεξιώσεως, ὥστε σκληρῶς ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἐδήλωσεν αὐτῷ τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς του καὶ τὸν προσεκάλεσε νὰ παραδοθῇ· ἐπειδὴ δὲ ὁ Μηλιόνης ἠρνήθη, ὁ Σουλεϊμάνης ἐπυροβόλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ Μηλιόνης ταὐτοχρόνως ἔπραξε τὸ αὐτό, ἀμφότεροι δὲ ἔπεσαν νεκροί.

Τὸ πυροβόλον τοῦ Μηλιόνη, γράφει ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἐν ταῖς σημειώσεσι τῆς Κυρᾶς Φροσύνης, ἐφημίζετο ἀδιαμάρτητον, ὥστε καὶ μηλιόνια ὠνομάσθησαν μετὰ ταῦτα τὰ πυροβόλα τὰ ἔχοντα τὴν ἀξίαν καὶ τὸ σχῆμα ἐκείνου.

* * *

Τρία πουλάκια κάθονται στὴ ῥάχη, στὸ λημέρι·
Τὄνα τηράει τὸν Ἀλμυρό, τ' ἄλλο κατὰ τὸ Βάλτο,
Τὸ τρίτο τὸ καλλίτερο μυριολογάει καὶ λέγει·
«Κύριέ μου, τί νὰ γίνηκεν ὁ Χρῆστος ὁ Μηλιόνης;
»Μηδὲ στὸ Βάλτο φάνηκε, μηδὲ στὴν κρύα βρύσι·
»Μᾶς εἶπαν πέρα πέρασε κ' ἐμβῆκε μὲς τὴν Ἄρτα,
»Κ' ἐπῆρε σκλάβο τὸν κατῆ μαζὴ μὲ δυὸ ἀγάδες».
Κ' ὁ μουσελίμης τ' ἄκουσε βαρειὰ τοῦ 'κακοφάνη·
Τὸν Μαυρομμάτην ἔκραξε καὶ τὸν Μουχτὰρ Κλεισούρα·
«Ἐσεῖς ἂν θέλετε ψωμί, ἂν θέλετε πρωτάτα,
»Τὸν Χρῆστο νὰ σκοτώσετε τὸν καπετὰν Μηλιόνη·
»Ἔτζι προστάζ' ὁ Βασιλιὰς καὶ μῶστειλε φερμάνι».
Παρασκευὴ ξημέρωνε,—ποτὲ νὰ μ' εἶχε φέξει—
Κ' ὁ Σουλεϊμάνης 'στάλθηκε νὰ πάγῃ νὰ τὸν εὕρῃ.
Στὸν Ἀλμυρὸ τὸν ἔφθασε, κ' ὡς φίλοι φιληθῆκαν·
Ὁλονυχτὶς ἐπίνανε ὅσο νὰ ξημερώσῃ·
Καὶ πρὶν νὰ φέξῃ ἡ αὐγή, πέρασαν στὰ λημέρια,
Κ' ὁ Σουλεϊμάνης 'φώναξε τοῦ καπετὰν Μηλιόνη·
«Χρῆστο, σὲ θέλ' ὁ βασιλιὰς, σὲ θέλουν οἱ ἀγάδες».
—«Ὅσο 'ν' ὁ Χρῆστος ζωντανὸς Τοῦρκο δὲν προσκυνάει».
Μὲ τὸ τουφέκι τρέξανε ἕνας νὰ φάῃ τὸν ἄλλον.
Φωτιὰ ἐδῶσαν στὴ φωτιὰ, πέφτουν κ' οἱ δυὸ στὸν τόπο.

Ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς σήμερον τῆς ἐν μεταφράσει δημοσιεύσεως τῆς ἑπομένης περιεργοτάτης καὶ νεωτάτης μυθιστορίας τοῦ γνωστοῦ ἤδη εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας Ἰουλίου Βέρν, ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ προσημειώσωμεν, ὅτι χάριν τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ τῆς διηγήσεως καὶ τῆς περιεργίας τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν, παρεκαλέσαμεν τὸν μεταφραστὴν νὰ περικόψῃ ἐνιαχοῦ πλατυσμούς τινας τοῦ συγγραφέως, οἵτινες, ἐξηγούμενοι ἴσως ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ὡς ἐκ τῆς καθημερινῆς τὸ πρῶτον δημοσιεύσεως τοῦ ἔργου ἐν ἐπιφυλλίδι ἐφημερίδος, κατ' οὐδὲν συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πράξεως ἢ εἰς τὸν καθόλου τοπικὸν χαρακτῆρα τῆς μυθιστορίας, οὐδὲ βλάπτουσιν αὐτὰς ἀφαιρούμενοι.

Σ. τ. Δ.

ΚΙΝΕΖΟΥ ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΕΝ ΚΙΝΑΙ

Μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν. Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου.

Α'

Ὅπου γνωρίζονται βαθμηδὸν τὰ πρόσωπα
καὶ ἡ ἐθνικότης των.

— Πρέπει τις ἐν τούτοις νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ ζωὴ ἔχει τὸ καλόν της! ἀνέκραξεν εἷς τῶν δαιτυμόνων, στηρίζων τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τοῦ βραχίονος ἕδρας, λίθινα ἐχούσης τὰ νῶτα, καὶ τρωγαλίζων σακχαρόπηκτον ῥίζαν νυμφαίας.

—Καὶ τὸ κακόν της ἐπίσης! ἀπήντησε, βήχων μεταξύ, ἄλλος τῶν ὁμοτραπέζων, ὅστις ὀλίγου δεῖν ἐπνίγετο καταπίνων νοστιμώτατον καρχαρίου πτερύγιον.

— Πρέπει νὰ ἤμεθα φιλόσοφοι! εἶπε τότε πρεσβύτερός τις, οὗτινος ἡ ῥὶς ἔφερε κολοσσιαῖον ζεῦγος διόπτρων μὲ πλατείας ὑέλους καὶ ξύλινα στελέχη. Σήμερον κινδυνεύει τις νὰ πνιγῇ, καὶ αὔριον παρέρχονται ὅλα, ὡς παρέρχεται καὶ ἡ γλυκύτης αὐτοῦ τοῦ νέκταρος, τὸ ὁποῖον τόρα ῥοφῶμεν. Αὐτὸ εἶνε ἡ ζωή!

Ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ τοσοῦτον εὔκολος ἐκεῖνος ἐπικαύρειος, κατέπιε ποτήριον ἐξαιρέτου χλιαροῦ οἴνου, οὗτινος ὁ ἐλαφρὸς ἀτμὸς ἀνέθρωσκε βραδέως ἀπὸ μεταλλίνης προχοΐδος.

— Τὸ κατ'ἐμέ, ὑπέλαβε τέταρτος συνδαιτυμών, ἡ ζωὴ δὲν μοῦ φαίνεται κακή, ἀρκεῖ κανεὶς νὰ μὴ κάμνῃ τίποτε καὶ νὰ ἔχῃ τὰ μέσα νὰ μὴ κάμνῃ τίποτε.

— Πλάνη! ἀπήντησεν ὁ πέμπτος. Τὴν εὐτυχίαν γεννᾷ ἡ σπουδὴ καὶ ἡ ἐργασία· καὶ τότε μόνον τὴν ἐπιζητεῖ τις, ὅταν προσπαθῇ ν' ἀποκτήσῃ ὅσον δύναται περισσοτέρας γνώσεις . . .

— Καὶ μανθάνει συγχρόνως, ὅτι ἐπὶ τέλους δὲν γνωρίζει τίποτε.

— Δὲν εἶνε αὐτὸ ἀρχὴ πάσης σοφίας;

— Καὶ τὸ τέλος της ποῖον εἶνε;

— Ἡ σοφία δὲν ἔχει τέλος, ἀπήντησε φιλοσοφικῶς ὁ διοπτροφόρος. Καὶ πρέπει κανεὶς νὰ ἦνε πολὺ εὐχαριστημένος, ὅταν ἔχῃ τὸν κοινὸν νοῦν.

Τότε ὁ πρῶτος δαιτυμὼν ἀπετάθη κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν ἀμφιτρύονα, ὅστις ἐκάθητο εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς τραπέζης, ἤτοι εἰς τὴν χειρίστην θέσιν, ὡς ἀπῄτει ὁ νόμος τῆς ἐθιμοτυπίας. Ἀλλόφρων καὶ ἀδιάφορος, ἤκουεν οὗτος σιγῶν τὴν *μεταξὺ πωμάτων* ἐκείνην συνδιάλεξιν.

— Καὶ τί φρονεῖ τέλος πάντων ὁ φιλοξενῶν μας περὶ τῶν παροινίων αὐτῶν θεωριῶν; Κακὴ τοῦ φαίνεται σήμερον ἡ ζωὴ ἢ καλή; Ὑπὲρ εἶνε ἢ κατά;

Ὁ ἀμφιτρύων ἐμάσσα νωχελῶς σπόρους τινὰς χειμωνικοῦ· ἠρκέσθη δέ, ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, νὰ προτείνῃ περιφρονητικῶς τὰ χείλη, ὡς ἄνθρωπος περὶ οὐδενὸς διαφερόμενος.

— Πφ!.. ἐπρόφερε μόνον.

Αὐτὴ κατ' ἐξοχὴν εἶνε τῶν ἀδιαφόρων ἡ λέξις. Λέγει πάντα καὶ οὐδέν, ἀνήκει εἰς πάσας τὰς γλώσσας καὶ πρέπει νὰ καταχωρισθῇ εἰς πάντα τοῦ κόσμου τὰ λεξικά. Εἶνε ἔναρθρός τις μορφασμός.

Οἱ πέντε ξένοι τοῦ ἀνιωμένου ἐκείνου ἀμφιτρύονος ἐπετέθησαν τότε κατ' αὐτοῦ δι' ἰδίων ἕκαστος ὑπὲρ τῆς ἰδέας του ἐπιχειρημάτων, καὶ πάντες ἐζήτουν τὴν γνώμην του. Ἐκεῖνος ἠρνήθη τὸ κατ' ἀρχὰς ν' ἀπαντήσῃ, διεβεβαίωσε δ' ἐπὶ τέλους, ὅτι ἡ ζωὴ οὔτε κακὴ ἦτο οὔτε καλή. Κατὰ τὴν ἰδέαν του ἦτο ἁπλῆ τις καὶ ἀσήμαντος «ἐφεύρεσις», ἥκιστα βεβαίως διασκεδαστική.

— Αἰωνίως ὁ ἴδιος.

— Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ὁμιλῇ τοιουτοτρόπως, ἀφοῦ οὐδὲ ῥόδου φύλλον τὸν ἐστενοχώρησε μέχρι τοῦδε!

— Καὶ νέος!

— Καὶ ὑγιής!

— Καὶ πλούσιος!

— Πλουσιώτατος!

— Πλέον ἢ πλούσιος!

— Περισσότερον ἴσως παρ' ὅ,τι πρέπει!

Αἱ ἐπιφωνήσεις αὗται διεσταυρώθησαν ὡς ἐκπυρσοκροτήσεις πυροτεχνήματος χωρὶς οὐδὲ μειδίαμα κἂν νὰ προκαλέσωσιν ἐπὶ τῆς ἀπαθοῦς φυσιογνωμίας τοῦ ἀμφιτρύονος. Ὕψωσε μόνον ἐλαφρῶς τοὺς ὤμους, ὡς ἄνθρωπος οὐδέποτε θελήσας, ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν, νὰ φυλλομετρήσῃ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς του, καὶ οὐδὲ τὰς πρώτας του κόψας σελίδας.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ ἀδιάφορος ἐκεῖνος εἶχε μόλις τριάκοντα καὶ ἑνὸς ἐτῶν ἡλικίαν, ἦτο ὑγιέστατος, κατεῖχε μεγίστην περιουσίαν, τὸ πνεῦμά του ἦτο μεμορφωμένον καὶ ἡ διάνοιά του ἀνωτέρα τῆς κοινῆς· εἶχε τέλος πάντων πᾶν ὅ,τι στεροῦνται τοσοῦτοι ἄλλοι, ἵνα γείνωσιν εὐτυχεῖς. Διατί αὐτὸς δὲν ἦτο;

Ἡ σοβαρὰ τοῦ φιλοσόφου φωνὴ ἠκούσθη τότε, ὡς φωνὴ κορυφαίου τινὸς ἀρχαίου χοροῦ τραγῳδίας, καὶ εἶπε:

— Φίλε μου, δὲν εἶσαι εὐτυχὴς εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, διότι ἡ εὐτυχία σου ὑπῆρξε μέχρι τοῦδε ἀρνητική. Ἡ εὐτυχία εἶνε ὅπως ἡ ὑγεία· διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσῃ τις, πρέπει νὰ τὴν στερηθῇ ἐνίοτε. Σὺ ὅμως οὐδέποτε ἠσθένησες... ἐδυστύχησες, θέλω νὰ εἰπῶ. Τίποτε δὲν λείπει ἀπὸ τὴν ζωήν σου. Τίς δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν εὐτυχίαν, ἂν οὐδέποτε, καὶ μίαν κἂν στιγμὴν, δὲν ἐδοκίμασε τὴν δυστυχίαν;

Μετὰ τὴν σοφὴν δὲ ταύτην παρατήρησιν ὑψώσας ὁ φιλόσοφος τὸ ποτήριόν του, πλῆρες ἐξαιρέτου καμπανίτου·

— Εὔχομαι, εἶπεν, ὀλίγην σκιὰν εἰς τὸν ἥλιον τοῦ ξένου μας, καὶ ὀλίγας λύπας εἰς τὴν ζωήν του.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἐκένωσεν ἀπνευστὶ τὸ ποτήριόν του.

Ὁ ἀμφιτρύων προσένευσε καὶ ἐπανέπεσε πάλιν εἰς τὴν συνήθη του ἀπάθειαν.

Ποῦ ἐγίνετο ὁ διάλογος οὗτος;

Εἰς εὐρωπαϊκόν τι ἄρα ἑστιατόριον ἐν Παρισίοις, Λονδίνῳ, Βιέννῃ ἢ Πετρουπόλει;

Οἱ ἐξ ἐκεῖνοι συνδαιτυμόνες ἐλεσχήνευον ἐντὸς αἰθούσης ξενοδοχείου τινὸς τοῦ παλαιοῦ ἢ τοῦ νέου κόσμου; Ποῖοι ἦσαν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, οἵτινες ἐπραγματεύοντο τοιαῦτα ζητήματα ἐν μέσῳ γεύματος, χωρὶς νὰ πίωσι περισσότερον τοῦ προσήκοντος;

Γάλλοι βεβαίως δὲν ἦσαν, ἀφοῦ δὲν ὡμίλουν πολιτικά.

Οἱ ἐξ ἐκεῖνοι δαιτυμόνες ἐκάθηντο πέριξ τραπέζης ἐντὸς αἰθούσης μετρίας τὸ μέγεθος καὶ πολυτελῶς διακεκοσμημένης. Διὰ μέσου δικτυωτοῦ ἐκ κυανῶν καὶ πορτοκαλλόχρων ὑέλων διωλίσθαινον τὴν ὥραν ἐκείνην αἱ ἔσχαται τοῦ δύοντος ἡλίου ἀκτῖνες. Ἔξωθεν τῶν παραθύρων ἡ ἑσπερινὴ αὔρα ἐλίκνιζε στεφάνους ἐκ φυσικῶν καὶ τεχνητῶν ἀνθέων, φανοὶ δέ τινες πολύχρωμοι ἀνεμίγνυον τὸ ὠχρὸν αὐτῶν φέγγος πρὸς τὸ σβεννύμενον φῶς τῆς ἡμέρας. Τὰ ὑπεράνω δ' αὐτῶν ἀνώφλια τῶν θυρίδων ἐκόσμουν διάτρητα ἀραβουργήματα, διὰ πλουσίων κοσμούμενα γλυφῶν, αἵτινες παρίστων οὐρανίας καὶ γηΐνας καλλονάς, ζῶα φανταστὰ καὶ φυτὰ ἀνύπαρκτα.

Ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς αἰθούσης, ἐστρωμένων διὰ μεταξωτῶν ταπήτων, ἐμάρμαιρον κάτοπτρα μεγάλα, διπλῆν ἔχοντα τὴν περιγλυφήν, εὐρὺ δ' ἀνεμιστήριον, ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ἀνηρτημένον, ἔσειε τὰς ἐκ χρωματιστοῦ ὑφάσματος πτέρυγάς του καὶ διέψυχέ πως τὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ δωματίου.

Ἡ τράπεζα ἦν μέγα τετράπλευρον ἐκ *λάκης* μελανῆς, ὅπου, ἐλλειπούσης ὀθόνης, ἀντανεκλῶντο ὡς ἐπὶ διαυγεστάτου κρυστάλλου τὰ πολυάριθμα ἀργυρᾶ καὶ ἀργιλλόπλαστα σκεύη. Χειρόμακτρα δὲν ὑπῆρχον· χαρτία δὲ μόνον τετράγωνα, κατάγραφα διὰ ῥητῶν, παρέκειντο ἄφθονα εἰς ἕκαστον δαιτυμόνα. Πέριξ τῆς τραπέζης ἦσαν τεταγμένα ἐδώλια, μαρμάρινα ἔχοντα τὰ νῶτα, καὶ προτιμότερα βεβαίως εἰς τὸ ψυχρὸν ἐκεῖνο κλῖμα τῶν διασάκτων ἐρεισμάτων τῆς νεωτέρας ἐπιπλοποιΐας.

Τὴν ὑπηρεσίαν ἐξετέλουν εὐειδεῖς νεάνιδες, εἰς ὧν τὰς μελανὰς κόμας ἐνεπλέκοντο κρῖνα καὶ χρυσάνθεμα, εἰς δὲ τοὺς βραχίονας εἱλίσσοντο ἐπιχαρίτως ψέλλια ἐκ χρυσοῦ ἢ νεφρίτου λίθου. Φαιδραὶ καὶ μειδιῶσαι ἔφερον καὶ ἀπεκόμιζον διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὰ πινάκια, ἐνῷ διὰ τῆς ἄλλης ἐκίνουν χαριέντως μέγα ῥιπίδιον, ὑποβοηθοῦν τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀπὸ τῆς ὀροφῆς κρεμαμένου ἀνεμιστηρίου.

Τὸ γεῦμα ὑπῆρξε τέλειον. Τί δύναταί τις νὰ φαντασθῇ ἀβρότερον τῆς μαγειρικῆς ἐκείνης, τῆς τοσοῦτον καθαρᾶς συγχρόνως καὶ σοφῆς; Ὁ ἀρχιμάγειρος, γνωρίζων ὅτι ἀπετείνετο εἰς ἐμπειροπράγμονας, εἶχεν ὑπερβῆ ἑαυτὸν παρασκευάζων τὰ ἑκατὸν πεντήκοντα ὄψα, ἐξ ὧν συνέκειτο τὸ γεῦμα.

Ἐν ἀρχῇ καὶ ὡς εἰσαγωγὴ παρετέθησαν πλακοῦντες σακχαρωτοί, χαβιάριον, ἀκρίδες τηγανιταί, καρποὶ ξηροὶ καὶ ὀστρείδια τοῦ *Νιγκ-Πό*. Εἶτα ἐπῆλθον ταχέως καὶ ἀλληλοδιαδόχως ὠὰ τηγανητὰ νησσῶν, περιστερῶν καὶ σχοινίκλων, φωλεαὶ χελιδόνων ἀνάμικτοι μετ' ὠῶν, μῦμα ἐκ *γὶγκ-σὶγκ*, βράγχια ἀντακαίου σακχαρόπηκτα, νεῦρα φαλαίνης εἰς ἔμβαμμα ἐκ σακχάρεως, γυρῖνοι ποτάμιοι, καρκῖνοι καρυκευτοί, στόμαχοι πυργιτῶν καὶ ὀφθαλμοὶ ἀρνίου σκοροδόπαστοι, καρυκεύματα ἐξ ὁλοθουρίων, νεαροὶ βλαστοὶ βαμβοκαλάμου, φυλλίδες ἐκ νεαρῶν ῥαφανίδων μετὰ σακχάρεως, κτλ. Ἀνανάδες τῆς Σιγκαπόρης, ἀράχιδνα σακχαρόπαστα, ἀμύγδαλα ἁλμυρά, μάγγια νοστιμώτατα, καρποὶ λευκόσαρκοι τοῦ *λὶγγ-γὲν* καὶ ὠχροὶ τοῦ *λὶτ-σί*, τρίβολοι ἔνυδροι, σακχαρωτὰ πορτοκάλλια τῆς Καντῶνος, ἀπετέλουν τὰ ἐπιδόρπια γεύματος, ὅπερ διήρκει ἀπὸ τριῶν ἤδη ὡρῶν, ποτιζόμενον ἀφθόνως διὰ ζύθου, καμπανίτου καὶ οἴνου τοῦ *Χάο-Σίν*, καὶ οὗτινος ἡ σοφὴ διάταξις ἐστέφθη τέλος διὰ τοῦ ἀναποφεύκτου ὀρυζίου, ὠθουμένου διὰ μικρῶν ῥαβδίων εἰς τὰ στόματα τῶν δαιτυμόνων.

Ἦλθε τέλος πάντων ἡ στιγμὴ καθ' ἣν αἱ παιδίσκαι ἐκόμισαν, οὐχὶ τοὺς εὐρωπαϊκοὺς ἐκείνους κυάθους, τοὺς περιέχοντας εὐῶδες ὕδωρ, ἀλλὰ χειρόμακτρα διάβροχα ἐξ ὕδατος θερμοῦ, δι' ὧν ἕκαστος δαιτυμὼν ἐσπόγγισε τὸ πρόσωπον μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως.

Ἀλλ' αὐτὸ ἦτο διάλειμμα μόνον τοῦ γεύματος, ἀργίας ὥρα, ἧς ἡ μουσικὴ ἔμελλε νὰ πληρώσῃ πάσας τὰς στιγμάς.

Ἀληθῶς δὲ θίασος ἀοιδῶν καὶ αὐλητρίδων εἰσῆλθε μετὰ μικρὸν εἰς τὴν αἴθουσαν. Αἱ ἀοιδοὶ ἦσαν νέαι καὶ εὔμορφοι, κόσμιαι δὲ τὸ ἦθος καὶ αἰδήμονες. Ποία ὅμως μουσική, καὶ ποία μέθοδος! Κριγαὶ γαλῆς καὶ ὄρνιθος κλωγμοὶ παράχορδοι καὶ παράχρονοι, ἀνυψούμενοι μέχρις ὑπάτης ἀπροσίτου εἰς ἀνθρωπίνην ἀκοήν! Τὰ ὄργανα ἦσαν βιολία, ὧν αἱ χορδαὶ ἐνεπλέκοντο εἰς τὰς τρίχας τοῦ τόξου, κιθάραι κεκαλυμμέναι διὰ δερμάτων ὄφεων, ὀξύαυλοι παράφωνοι, ἁρμόνια ὁμοιάζοντα πρὸς φορητὰ κλειδοκύμβαλα, ἄζια δὲ πάντα τῶν ἀσμάτων καὶ τῶν ψαλτριῶν, ἃς μετὰ μεγάλου πατάγου συνώδευον.

Ὁ διευθυντὴς τῆς λεβητοκρουσίας ἐκείνης προσέφερεν εἰσερχόμενος τὸ πρόγραμμά του. Νεύσαντος δὲ τοῦ ἀμφιτρύονος, ὅστις ἀφῆκεν αὐτῷ πλήρη ἐλευθερίαν, οἱ μουσικοί του ἤρξαντο μέλποντες τὴν *Δέσμην δέκα ἀνθέων*, τεμάχιον τοῦ συρμοῦ τότε καὶ λίαν ἀγαπητὸν εἰς τὸν καλὸν κόσμον.

Εἶτα δὲ ὁ ᾠδικὸς καὶ ὀργανικὸς θίασος, ἁδρῶς ἤδη προπληρωθείς, ἀπεσύρθη, παταγωδῶς χειροκροτηθείς, εἰς ἄγραν καὶ ἄλλων εὐφημιῶν ἀπὸ τῶν παρακειμένων αἰθουσῶν.

Οἱ ἐξ συνδαιτυμόνες κατέλιπον τότε τὰς ἕδρας των, ἀλλὰ μόνον ὅπως μεταβῶσιν ἀπὸ μιᾶς τραπέζης εἰς ἄλλην· ἔπραξαν δὲ τοῦτο μετὰ πολλὰς ἀμοιβαίας φιλοφροσύνας καὶ ὑποκλίσεις.

Ἐπὶ τῆς δευτέρας ταύτης τραπέζης εὗρεν ἕκαστος κυαθίσκον φέροντα πῶμα, καὶ κεκοσμημένον διὰ τῆς εἰκόνος τοῦ Βωδὶδ-Χαράμα, διασήμου μοναχοῦ βουδαϊστοῦ, ὀρθίου ἐπὶ τῆς μυ-

θολογικῆς αὐτοῦ σχεδίας. Ἔλαβεν ἕκαστος ἐπίσης δι' ἄκρων δακτύλων ὀλίγον τέϊον, ὅπερ ἔρριψεν, ἄνευ σακχάρεως, ἐντὸς τοῦ ζέοντος ὕδατος τὸ ὁποῖον περιεῖχεν ὁ κυαθίσκος του, καὶ ἔπιε κατόπιν ἀμέσως.

Ὁποῖον τέϊον! Δὲν ὑπῆρχε φόβος, μὴ ὁ προμηθεύσας αὐτὸ οἶκος Τζιβ-Τζιβ καὶ Σα τὸ ἐνόθευσε διὰ κακοήθους ἀναμίξεως ξένων φύλλων, ἢ μήπως ἐβράσθη ἤδη ἅπαξ καὶ ἦτο πλέον χρήσιμον μόνον εἰς καθαρισμὸν τῶν ταπήτων, ἢ μήπως βάρβαρός τις προπαρασκευαστὴς ἔβαψεν αὐτὸ κίτρινον διὰ κρόκου ἰνδικοῦ ἢ πράσινον διὰ πρωσικῆς βαφῆς! Ἦτο τὸ αὐτοκρατορικὸν τέϊον ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ γνησιότητι. Ἦσαν τὰ πολύτιμα ἐκεῖνα φύλλα, τὰ ὁμοιάζοντα πρὸς τὸ ἄνθος αὐτό, τὰ φύλλα τῆς πρώτης συγκομιδῆς τοῦ μηνὸς μαρτίου—συγκομιδῆς σπανίως γινομένης, διότι φονεύει τὸ φυτόν—τὰ φύλλα τέλος ἐκεῖνα, ἅτινα παιδία μόνον χειριδοφόρα ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ συλλέγωσιν!

Εὐρωπαῖός τις δὲν θὰ εὕρισκεν ἀρκοῦντα ἐπιφωνήματα πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ ποτοῦ ἐκείνου, ὅπερ οἱ ἐξ δαιτυμόνες κατέπινον βραδέως, οὐδένα ἄλλως ἐπιδεικνύμενοι θαυμασμόν, ὡς ἐμπειροπράγμονες ἐξῳκειωμένοι πρὸς τὸ πρᾶγμα.

Τοῦτο δὲ διότι οἱ συνδαιτυμόνες ἐκεῖνοι, πρέπει νὰ τὸ εἴπωμεν, δὲν ἦσαν ξένοι πρὸς τὰς ἀρετὰς τοῦ ἐξαιρέτου ποτοῦ. Ἄνδρες τοῦ καλοῦ κόσμου, ἦσαν πλουσίως ἐνδεδυμένοι διὰ τοῦ *χὰν-χαόλ*, ἐλαφροῦ χιτωνίσκου, τῆς *μὰ-κουάλ*, κοντῆς ἐφεστρίδος, καὶ τῆς *χαόλ*, μακρᾶς ἐσθῆτος, πορπουμένης εἰς τὰ πλάγια· ἐφόρουν σανδάλια κίτρινα καὶ περιπόδια διάστικτα, ἔφερον περὶ τὰς κνήμας ἀναξυρίδας μεταξίνους σφιγγομένας εἰς τὴν ὀσφὺν διὰ ζώνης θυσσανωτῆς, ἐπὶ τοῦ στήθους δὲ θωράκιον μεταξωτὸν λεπτοκέντητον, καὶ εἰς τὴν ζώνην τὸ ῥιπίδιον. Οἱ ἐράσμιοι ἐκεῖνοι ὁμοτράπεζοι εἶχον γεννηθῆ εἰς τὴν χώραν αὐτήν, ὅπου ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ συγκομίζονται τὰ εὐώδη τοῦ τεΐου φύλλα. Τὸ γεῦμα ἐκεῖνο, τὸ περιέχον χελιδόνων φωλεάς, ὁλοθούρια, νεῦρα φαλαίνης καὶ καρχαρίου πτερύγια, τὸ ἀπήλαυσαν ἀξίως τῆς ἁβρᾶς του παρασκευῆς, ἀλλ' αἱ λεπτομέρειαί του, αἵτινες ἤθελον ξενίσει ἀλλοδαπόν, οὐδόλως ἠδύναντο νὰ τοὺς ἐκπλήξωσιν.

Ὅπως δήποτε ὅμως, ὅ,τι οὐδεὶς αὐτῶν προσεδόκα ὑπῆρξεν ἡ ἀνακοίνωσις, ἣν ἔκαμε πρὸς αὐτοὺς ὁ ἀμφιτρύων των καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλον τέλος νὰ καταλίπωσι τὴν τράπεζαν. Τότε δὲ μόλις ἔμαθον, διατί εἱστίασεν αὐτοὺς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ξένος των.

Οἱ κυαθίσκοι ἦσαν ἔτι πλήρεις· πρὶν ἢ δὲ τὸ ὕστατον κενώσῃ καὶ πάλιν τὸν ἰδικόν του ὁ ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος ἀμφιτρύων, ἐστήριξε τοὺς ἀγκῶνάς του ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἁπλανῶς βλέπων εἰς τὸ κενόν, εἶπε ταῦτα·

— Ἀκούσατέ με, φίλοι μου, χωρὶς νὰ γελάσετε. Ὁ κῦβος ἐρρίφθη. Μέλλω νὰ εἰσαγάγω εἰς τὴν ζωήν μου νέον στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον θὰ διασκεδάσῃ ἴσως τὴν μονοτονίαν της. Καλὸν θὰ ἦνε; . . . κακόν; τὸ μέλλον θὰ μοῦ τὸ δείξῃ. Τὸ γεῦμα αὐτό, εἰς τὸ ὁποῖον σᾶς συνεκάλεσα, εἶνε γεῦμα ἀποχαιρετισμοῦ εἰς τὸν ἄγαμον βίον μου. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας θὰ ἦμαι νυμφευμένος, καί . . .

— Καὶ θὰ ἦσαι ὁ εὐτυχέστατος τῶν ἀνθρώπων, ἀνέκραξεν ὁ αἰσιόδοξος. Κύτταξε πῶς τὸ λέγουν οἱ οἰωνοί!

Πράγματι δέ, ἐνῷ οἱ λαμπτῆρες ἔκριζον, ὠχρὸν προχέοντες τὸ φέγγος των, αἱ κίσσαι ἐφλυάρουν ἐπὶ τῶν ἀραβουργημάτων τῶν παραθύρων, καὶ τὰ μικρὰ τοῦ τεΐου φύλλα ἐπέπλεον καθέτως ἐπὶ τῶν κυάθων. Ἀλάνθαστοι αἴσιοι οἰωνοί!

Οὕτω δὲ πάντες ἤρχισαν συγχαίροντες τὸν ξένον των, ὅστις ἀπαθέστατα ἐδέχθη τὰς εὐχάς των καὶ τὰς προσρήσεις. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ὠνόμασεν οὗτος τὸ πρόσωπον, ὅπερ εἶχεν ἐκλέξει ὡς τὸ μέλλον «νέον στοιχεῖον» τῆς ζωῆς του, οὐδεὶς ἠρώτησεν αὐτὸν ἀδιακρίτως.

Ἀλλὰ τοῦ φιλοσόφου ἡ φωνὴ δὲν εἶχεν ἀναμιχθῆ εἰς τὴν γενικὴν συγχαρητήριον συναυλίαν. Ἐσταυρωμένους ἔχων τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους, ἐμειδία ἐκεῖνος εἰρωνικῶς, οὔτε τοὺς συγχαίροντας οὔτε τὸν συγχαιρόμενον κατὰ τὰ φαινόμενα ἐγκρίνων.

Ὁ ἀμφιτρύων ἠγέρθη τότε, ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου του, καὶ διὰ φωνῆς, ἥτις ἐφαίνετο οὐχὶ τοσοῦτον ἤρεμος ὅσον συνήθως, ἠρώτησε·

— Μήπως εἶμαι πάρα πολὺ γέρων ὥστε νὰ νυμφευθῶ;

— Ὄχι!

— Πάρα πολὺ νέος;

— Οὔτε.

— Νομίζεις ὅτι σφάλλω;

— Ἴσως.

— Ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἐξέλεξα, καὶ τὴν ὁποίαν γνωρίζεις, ἔχει πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται διὰ νὰ μὲ καταστήσῃ εὐτυχῆ.

— Τὸ γνωρίζω.

— Λοιπόν;

— Σὺ δὲν ἔχεις ὅ,τι ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ἦσαι εὐτυχής. Νὰ πλήττῃ κανεὶς μόνος του, εἶνε κακόν· νὰ πλήττῃ ὅμως μὲ σύντροφον εἶνε χειρότερον.

— Ποτὲ λοιπὸν δὲν θὰ γείνω εὐτυχής;

— Ποτέ, ἐνόσῳ δὲν γνωρίσῃς τὴν δυστυχίαν.

— Εἶμαι ἀπρόσιτος εἰς τὴν δυστυχίαν!

— Τόσον τὸ χειρότερον, διότι τότε εἶσαι ἀθεράπευτος.

— Ὦ! καὶ αὐτοὶ οἱ φιλόσοφοι! ἀνέκραξεν ὁ νεαρώτερος τῶν δαιτυμόνων. Δὲν πρέπει κανεὶς νὰ τοὺς ἀκούῃ! Εἶνε μηγαναὶ θεωριῶν καὶ τίποτε ἄλλο. Σοῦ κατασκευάζουν θεωρίας παντὸς εἴδους, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀξίζουν κἂν τὸν κόπον νὰ τὰς δοκιμάσῃ τις! Νυμφεύσου, φίλε μου, νυμφεύσου! Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον θὰ ἔκαμνα, ἂν δὲν εἶχα κάμει ὅρκον νὰ μὴ κάμω ποτέ μου τίποτε. Νυμφεύσου, φίλε μου, καὶ εἴθε, καθὼς λέγουν οἱ ποιηταί μας, νὰ σοῦ φαίνωνται πάντοτε οἱ δύο φοίνικες τρυφερὰ ἡνωμένοι. Φίλοι μου! πίνω ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τοῦ ξένου μας!

— Καὶ ἐγώ, ὑπέλαβεν ὁ φιλόσοφος, πίνω ὑπὲρ τῆς προσεχοῦς ἐπεμβάσεως προστάτου τινὸς θεοῦ, ὅστις νὰ τοῦ δώσῃ πρῶτον ὀλίγην δυστυχίαν, διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ εὐτυχῆ!

Μετὰ τὴν παράδοξον αὐτὴν πρόποσιν οἱ συνδαιτυμόνες ἠγέρθησαν, προσήγγισαν τοὺς γρόνθους των, ὡς πυγμάχοι πρὸ τῆς πάλης, κατεβίβασαν καὶ ἀνεβίβασαν αὐτοὺς προσκλίναντες τὴν κεφαλήν, καὶ ἀπεχωρίσθησαν.

Ἐκ τῆς περιγραφῆς τῆς αἰθούσης, ἐν ᾗ τὸ γεῦμα τοῦτο ἐδίδετο, ἐκ τοῦ ξενικοῦ τῶν ὄψων, ἅτινα τὸ ἀπετέλουν, ἐκ τῆς ἐνδυμασίας τῶν δαιτυμόνων καὶ τῶν ἐκφράσεών των, ἴσως δὲ κ' ἐκ τοῦ παραδόξου τῶν ἰδεῶν αὐτῶν, ἐμάντευσε βεβαίως ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἐπρόκειτο περὶ Κινέζων· οὐχὶ ἐξ ἐκείνων ἐννοεῖται, οἵτινες φαίνονται ἀποκοπέντες ἔκ τινος ἀλεξηνέμου ἢ ἀποσπασθέντες ἐξ ἀργιλλοπλάστου σινικοῦ σκεύους, ἀλλ' ἐκ τῶν νεωτέρων κατοίκων τοῦ Οὐρανίου Κράτους, οὗς ἐξευρωπαΐσαν ἤδη αἱ σπουδαί των, αἱ περιηγήσεις των καὶ αἱ συχναὶ αὐτῶν συγκοινωνίαι πρὸς τοὺς πεπολιτισμένους τῆς Δύσεως.

Ἀληθῶς δὲ ἐντὸς τῆς αἰθούσης ἑνὸς τῶν πλωτῶν κήπων τοῦ ποταμοῦ τῶν Μαργαριτῶν, ἐν Καντῶνι, εἶχεν ἑστιάσει ὁ πλούσιος Κὶν-Φὸ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου φίλου του Βάγγ, τοῦ φιλοσόφου, τέσσαρας τῶν καλλίστων φίλων τῆς νεότητός του· τὸν Πάο-Σέν, μανδαρῖνον τετάρτης τάξεως, φέροντα κομβίον κυανοῦν, τὸν Γὶν-Πάγγ, πλούσιον ἔμπορον μεταξωτῶν ἐν τῇ ὁδῷ τῶν Φαρμακοποιῶν, τὸν ἐν ἀσωτείαις γεγηρακότα Τὶμ καὶ τὸν λόγιον Χουάλ.

Ἐγίνοντο δὲ ταῦτα τὴν εἰκοστὴν ἑβδόμην ἡμέραν τῆς τετάρτης σελήνης, κατὰ τὴν πρώτην τῶν πέντε φυλακῶν, εἰς ἃς τοσοῦτον ποιητικῶς κατανέμονται αἱ ὧραι τῆς κινεζικῆς νυκτός.

Β'

Ὅπου καθαρώτερον διαγράφεται ὁ Κὶν-Φὸ καὶ ὁ φιλόσοφος Βάγγ.

Ὁ Κὶν-Φὸ εἶχε δώσει τὸ ἀποχαιρετιστικὸν ἐκεῖνο γεῦμα εἰς τοὺς ἐν Καντῶνι φίλους του, διότι ἐν τῇ πρωτευούσῃ ταύτῃ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Κουάγγ-Τὸγγ εἶχε ζήσει μέρος τῆς νεότητός του. Ἐκ τῶν πολλῶν ἑταίρων, οὓς ἔχει συνήθως πλούσιος καὶ γενναιόδωρος ἀνήρ, οἱ τέσσαρες δαιτυμόνες τοῦ πλωτοῦ κήπου ἦσαν οἱ μόνοι ἀπομένοντες αὐτῷ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχήν. Τοὺς ἄλλους εἶχε διασκορπίσει ἡ φορὰ τῆς τύχης, καὶ μάτην ἤθελεν ἐκεῖνος προσπαθήσει νὰ τοὺς ἀνεύρῃ.

Ὁ Κὶν-Φὸ κατῴκει τότε ἐν Σὰγγ-Χάϊ, μετέβη δὲ εἰς Καντῶνα, ὅπως ἀλλάξῃ κἄπως ἀέρα ἡ πλῆξίς του διὰ τῆς ὁδοιπορίας. Τὴν αὐτὴν ὅμως ἐκείνην ἑσπέραν ἔμελλε νὰ ἐπιβῇ τοῦ ἀτμοπλοίου, ὅπερ προσεγγίζει εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τῆς ἀκτῆς, καὶ νὰ ἐπανέλθῃ ἡσύχως εἰς τὸν οἶκόν του.

Ὁ Βὰγγ εἶχε συνοδεύσει τὸν Κὶν-Φό, διότι ὁ φιλόσοφος οὐδέποτε ἄφινε τὸν μαθητήν του, ὅστις τοιουτοτρόπως οὐδέποτε ἐστερεῖτο διδαχῆς. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶνε, ὅτι ἥκιστα προσεῖχεν εἰς αὐτήν. Τὰ ἀξιώματα καὶ τὰ γνωμικὰ τοῦ Βὰγγ ἐχάνοντο εἰς μάτην, ἀλλ' ἡ «μηχανὴ θεωριῶν», ὡς τὴν ἀπεκάλεσεν ὁ Τίμ, παρῆγε πάντοτε ἀκάματος καὶ ἀνεξάντλητος.

Ὁ Κὶν-Φὸ ἦν ὁ τύπος τῶν Κινέζων τοῦ Βορρᾶ, ὧν ἡ φυλὴ τείνει νὰ μεταμορφωθῇ, καὶ οἵτινες οὐδέποτε προσῳκειώθησαν τοὺς Ταρτάρους. Δὲν θ' ἀνεύρισκέ τις τὸν ὅμοιόν του εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας, ὅπου ἀνώτεραι καὶ κατώτεραι τάξεις συνανεμίγησαν μετὰ τῆς μαντσουϊκῆς φυλῆς. Ὁ Κὶν-Φὸ οὔτε ἐκ πατρὸς οὔτε ἐκ μητρός, ὧν ἀμφοτέρων αἱ οἰκογένειαι εἶχον μείνει μακρὰν τῶν κατακτητῶν, εἶχε σταλαγμὸν ταρταρικοῦ αἵματος εἰς τὰς φλέβας του. Ὑψηλός, εὔσωμος, λευκὸς μᾶλλον ἢ ὠχρός, εὐθείας ἔχων τὰς ὀφρῦς καὶ ὁριζοντείους τοὺς ὀφθαλμούς, ἀνεπαισθήτως μόλις ἀνασεσυρμένους πρὸς τοὺς κροτάφους, εὐθεῖαν δὲ τὴν ῥῖνα καὶ τὴν μορφὴν οὐδόλως ἐπίπεδον, ἤθελε παρατηρηθῇ μεταξὺ τῶν ὡραιοτέρων καὶ τῆς ἑσπερίας ἀνδρῶν.

Ὁ Κὶν-Φὸ δὲν ἐφαίνετο Κινέζος οὔτε ἐκ τοῦ ἐπιμελῶς ἐξυρισμένου κρανίου του, οὔτε ἐκ τοῦ ἄτριχος μετώπου καὶ τραχήλου του, οὔτε ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς οὐρᾶς, ἥτις ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἀνειλίσσετο ἐπὶ τῶν νώτων του ὡς ὄφις μελανός. Μεγάλως ἐπιμελούμενος ἑαυτόν, ἔφερε λεπτὸν μύστακα, ἀποτελοῦντα ἡμικύκλιον περὶ τὸ ἄνω χεῖλός του, καὶ ὑπογένειον κάτωθεν, ἅτινα συνετέλουν ὁμοῦ τὸ ἀκριβὲς σχῆμα δι' οὗ γράφεται μουσικῶς ἡ τοῦ ἤχου παράτασις. Οἱ ὄνυχές του, μακρότεροι ὑφεκατομέτρου, κατεδείκνυον ὅτι ἀνῆκεν εἰς τοὺς εὐδαίμονας ἐκείνους θνητούς, οἵτινες δύνανται νὰ ζῶσιν οὐδὲν πράττοντες. Ἴσως δὲ προσέτι καὶ τὸ νωχελές του διάβημα καὶ τὸ ὑπέρφρον αὐτοῦ ἦθος ἐπηύξανον τὴν ἐντύπωσιν τοῦ *καθὼς πρέπει* ἀνθρώπου, ἣν ἐνεποίει τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ.

Ἄλλως δὲ ὁ Κὶν-Φὸ εἶχε γεννηθῆ ἐν Πεκίνῳ, διὸ μεγάλως οἱ Κινέζοι σεμνύνονται. Πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας αὐτὸν ἠδύνατο ἀλαζόνως ν' ἀπαντήσῃ: Κατάγομαι ἄνωθεν.

Ὁ πατήρ του Τσοὺγγ-Χέου κατῴκει ἀληθῶς

ἐν Πεκίνῳ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεώς του, ἦν δ'ἐξαέτης μόλις ὁ Κὶν-Φό, ὅτ'ἐκεῖνος μετέβη εἰς Σὰγγ-Χάϊ.

Ὁ ἀξιότιμος αὐτὸς Κινέζος, ἐκ διακεκριμένης οἰκογενείας τοῦ βορρᾶ καταγόμενος, εἶχεν, ὡς πάντες αὐτοῦ οἱ συμπατριῶται, φύσιν ἐξόχως ἐμπορικήν. Κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ σταδίου του ἔτη πᾶν ὅ,τι παράγει ἡ πολυάνθρωπος ἐκείνη χώρα, χαρτία τοῦ Σουα-Τόου, μεταξωτὰ τοῦ Σοὺ-Τσέου, σακχάρεις κρυσταλλωμέναι τῆς Φορμόζας, τέϊα τοῦ Χαγκόου καὶ τοῦ Φοσόου, σίδηρα τοῦ Χομάν, χαλκὸς ἐρυθρὸς ἢ κίτρινος τοῦ Γιουνάν, πάντα ταῦτα ὑπῆρξαν δι' αὐτὸν στοιχεῖα ἐμπορίου καὶ κερδοσκοπίας ἀντικείμενον.

Ὁ κύριος αὐτοῦ ἐμπορικὸς οἶκος, τὸ χὸγγ αὐτοῦ, εὑρίσκετο ἐν Σὰγγ-Χάϊ, ἀλλ' εἶχε καὶ ὑποκαταστήματα ἐν Νὰν-κίγγ, Τίεν-τσίν, Μακάω καὶ Χὸγγ-Κόγγ. Οἰκεῖος πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν κίνησιν, μετέφερε τὰ ἐμπορεύματά του διὰ τῶν ἀγγλικῶν ἀτμοκινήτων, καὶ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ σύρματος ἐλάμβανε τὰς τιμὰς τῶν μεταξωτῶν ἐν Λυὸν καὶ τοῦ ὀπίου ἐν Καλκούττῃ. Οὐδεὶς τῶν πρακτόρων αὐτῶν τῆς προόδου, ἀτμὸς ἢ ἠλεκτρισμός, εὕρισκεν αὐτὸν ἀπρόσιτον, ὡς εἶνε οἱ πλεῖστοι τῶν Κινέζων, ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν διατελοῦντες τῶν μανδαρίνων καὶ τῆς κυβερνήσεως, ὧν ἡ πρόοδος ἐλαττοῖ κατ'ὀλίγον τὸ γόητρον.

Ἁπλῶς εἰπεῖν ὁ Τσοὺγγ-Χέου ἐνήργησε τοσοῦτον ἐπιδεξίως, κατά τε τὸ ἐσωτερικόν του ἐμπόριον καὶ τὰς συναλλαγὰς αὐτοῦ πρὸς τοὺς πορτογαλλικούς, γαλλικούς, ἀγγλικοὺς καὶ ἀμερικανικοὺς οἴκους τοῦ Σὰγγ-Χάϊ, τοῦ Μακάου καὶ τοῦ Χὸγγ-Κόγγ, ὥστε καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Κὶν-Φὸ ἐγεννᾶτο, ἡ περιουσία του ὑπερέβαινεν ἤδη τὰς τετρακοσίας χιλιάδας ταλλήρων. Τὸ ταμίευμα δὲ τοῦτο ἔμελλε νὰ διπλασιασθῇ ἐντὸς ὀλίγου, χάρις εἰς τὴν νέαν καὶ παράδοξον ἀνθρωπεμπορίαν τῆς Κίνας πρὸς τὴν Ἀμερικήν.

Ὡς γνωστόν, ὁ πληθυσμὸς τῆς Κίνας εἶνε λίαν ἄφθονος καὶ δυσανάλογος πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ εὐρέος ἐκείνου κράτους, ὅπερ διαφόρως μὲν ἀλλὰ ποιητικῶς πάντοτε ἀποκαλεῖται Οὐράνιον Κράτος, Μέσον Κράτος, Κράτος ἢ Γῆ τῶν ἀνθέων.

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος ὑπολογίζεται περὶ τὰ τριακόσια ἑξήκοντα ἑκατομμύρια κατοίκων, καὶ ἀποτελεῖ οὕτω τὸ τρίτον περίπου τοῦ πληθυσμοῦ ὁλοκλήρου τῆς γῆς. Οὕτω δέ, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν τρώγῃ ὁ πτωχὸς Κινέζος, τρώγει ὅμως πάντοτε, ἡ δὲ Κίνα, μ' ὅλους αὐτῆς τοὺς ἀπείρους ὀρυζῶνας καὶ κεγχρεῶνας, δὲν ἀρκεῖ νὰ τὸν θρέψῃ. Τούτου δ' ἕνεκα τὸ πλεονάζον τῶν κατοίκων τείνει νὰ ἐξέλθῃ τῆς Κίνας διὰ τῶν ῥηγμάτων, ἅτινα τὰ ἀγγλικὰ καὶ γαλλικὰ τηλεβόλα ἤνοιξαν εἰς τὰ ὑλικὰ καὶ ἠθικὰ τείχη τοῦ Οὐρανίου Κράτους. Ἐξεχύθη δὲ τὸ πλεόνασμα τοῦτο πρὸς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν καὶ ἰδίως τὴν Καλιφορνίαν. Ἀλλ' ἡ μετάγγισις αὕτη ἐγένετο τοσοῦτον βιαίως, ὥστε τὸ ἀμερικανικὸν συνέδριον ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ μέτρα περιοριστικὰ κατὰ τῆς ἐπιδρομῆς ταύτης, ἥτις καὶ ἀπεκλήθη μάλιστα τραχέως *κίτρινος πυρετός*. Ὡς ὀρθῶς παρετηρήθη, πεντήκοντα ἑκατομμύρια Κινέζων ἐποίκων ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις δὲν ἤθελον μὲν ἐπαισθητῶς πτωχύνει τὴν Κίναν, ἤθελον δὲ ἀπορροφήσει ἐντελῶς τὴν ἀγγλοσαξωνικὴν φυλὴν πρὸς ὄφελος τῆς μογγολικῆς.

Ὅπως δήποτε ἡ ἔξοδος ἐγένετο εὐρεῖα καὶ μεγάλη. Οἱ ἔποικοι Κινέζοι, οἱ ζῶντες ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν ἐκ μιᾶς δρακὸς ὀρυζίου, ἑνὸς κυπέλλου τείου καὶ μιᾶς καπνοσύριγγος, δεξιοὶ δὲ εἰς πᾶν ἐπιτήδευμα, ἐπέτυχον ταχέως παρὰ τὴν Ἁλμυρὰν Λίμνην, ἐν Βιργινίᾳ, Ὀρεγῶνι, καὶ ἰδίως ἐν τῷ κράτει τῆς Καλιφορνίας, ὅπου κατεβίβασαν σπουδαίως τὰ ἡμερομίσθια.

Ἐμορφώθησαν ἑπομένως ἑταιρίαι πρὸς μεταφορὰν τῶν εὐθηνῶν ἐκείνων μεταναστῶν. Πέντε ἐξ αὐτῶν ἐστρατολόγουν εἰς πέντε ἐπαρχίας τοῦ Οὐρανίου Κράτους, καὶ ἕκτη ἐγκατεστάθη ἐν Ἁγίῳ Φραγκίσκῳ. Ἐκεῖναι μὲν ἀπέστελλον, αὕτη δὲ παρελάμβανε τὸ ἐμπόρευμα, καὶ πρόσθετόν τι πρακτορεῖον, τὸ τοῦ Τὶγγ-Τόγγ, ἐπέστρεφεν αὐτό.

Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἐξήγησιν.

Οἱ Κινέζοι καταλείπουσιν εὐχαρίστως τὴν πατρίδα των πρὸς ἀναζήτησιν τύχης παρὰ τοῖς *Μελικάροις*, ὡς ἀποκαλοῦσι τοὺς κατοίκους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ ἐπιστραφῶσι τὰ πτώματά των καὶ ταφῶσιν εἰς τὴν γενέτειραν γῆν. Ἀποτελεῖ δὲ τοῦτο μίαν τῶν κυριωτάτων καὶ ἀπαραιτήτων συνθηκῶν τοῦ συμβολαίου, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον δύνανται ν'ἀποφύγωσιν αὐτὴν αἱ ἑταιρίαι.

Οὕτω δὲ τὸ πρακτορεῖον τοῦ Τὶγγ-Τόγγ, ἄλλως Πρακτορεῖον τῶν Νεκρῶν ὀνομαζόμενον, καὶ ἴδια κεφάλαια διαθέτον, ἀποστολὴν ἔχει νὰ ναυλώνῃ νεκροφόρα σκάφη, ἅτινα ἀποπλέουσι πλήρη ἐξ Ἁγίου Φραγκίσκου εἰς Σὰγγ-Χάϊ, Χὸγγ-Κὸγγ ἢ Τιὲν-Τσίν. Νέον ἐκ τούτου ἐμπόριον καὶ νέα κέρδους πηγή.

Ὁ ἐπιτήδειος καὶ ἐπιχειρηματικὸς Τσοὺγγ-Χέου ἐνόησε τοῦτο. Ὅτε δὲ ἀπέθανε τὸ 1866, ἦτο διευθυντὴς τῆς ἑταιρίας Κουὰγγ-Τάν, ἐν τῇ ὁμωνύμῳ ἐπαρχίᾳ, καὶ ὑποδιευθυντὴς τοῦ Νεκρικοῦ Ταμείου ἐν Ἁγίῳ Φραγκίσκῳ.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Κὶν-Φό, ὀρφανὸς πατρὸς καὶ μητρός, ἐκληρονόμει περιουσίαν τεσσάρων περίπου ἑκατομμυρίων φράγκων, εἰς μετοχὰς τῆς Κεντρικῆς Καλλιφορνικῆς Τραπέζης, ἃς ἔσχε τὴν φρόνησιν νὰ διατηρήσῃ.

Ὅτε ἀπώλεσε τὸν πατέρα του ὁ νεαρός, ἐννέα μόλις καὶ δεκαετής, κληρονόμος, ἤθελεν εὑρεθῇ μόνος, ἂν δὲν εἶχε τὸν Βάγγ, τὸν ἀχώριστον Βάγγ, μέντορά του καὶ φίλον του.

Τί δὲ ἦτο ὁ Βάγγ οὗτος; Ἀπὸ δεκαεπτὰ ἤδη ἐτῶν ἔζη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Σὰγγ-Χάϊ, ὁμοτράπεζος τοῦ πατρὸς πρὶν ἢ γείνῃ τοῦ υἱοῦ ὁμοτράπεζος. Πλὴν πόθεν ἤρχετο; Ὁποῖον ἦτο τὸ παρελθόν του; Εἰς τὰς σκοτεινὰς ταύτας ἐρωτήσεις μόνοι ὁ Τσοὺγγ-Χέου καὶ ὁ Κὶν Φὸ ἠδύναντο ν' ἀπαντήσωσιν.

Ἂν δ' ἔκριναν πρέπον νὰ τὸ πράξωσιν, ὅπερ ἀπίθανον, ἰδοὺ τί ἠθέλομεν μάθει.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ, ὅτι ἡ Κίνα εἶνε κατ' ἐξοχὴν τὸ βασίλειον, ἐν ᾧ αἱ ἐπαναστάσεις δύνανται νὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ ν' ἀναστατώσωσιν ἑκατοντάδας χιλιάδων. Κατὰ τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα ἡ διάσημος δυναστεία τῶν Μίγγ, κινεζικὴν ἔχουσα τὴν καταγωγήν, ἐβασίλευεν ἀπὸ τριακοσίων ἤδη ἐτῶν ἐν Κίνᾳ, ὅτε, τὸ 1644, ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς, μὴ δυνάμενος ν' ἀντιστῇ μόνος κατὰ τῶν ἀπειλούντων τὴν πρωτεύουσάν του ἀποστατῶν, ἐζήτησε βοήθειαν παρὰ ταρτάρου βασιλέως.

Ὁ βασιλεὺς εἰσήκουσε πρόθυμος τὴν παράκλησιν, καὶ ἐπελθὼν ἐδίωξε τοὺς ἀποστάτας· ὠφεληθεὶς ὅμως ἐκ τῶν πραγμάτων, ἀνέτρεψε τὸν ἐπικαλεσάμενον τὴν βοήθειάν του, καὶ ἀνηγόρευσεν αὐτοκράτορα τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ υἱὸν Σοὺν-Τσέ.

Ἔκτοτε ἡ ταρταρικὴ ἀρχὴ ἀντικατέστησε τὴν κινεζικήν, καὶ αὐτοκράτορες μαντσοῦοι κατέλαβον τὸν θρόνον.

Καὶ συνεχωνεύθησαν μὲν κατ' ὀλίγον, ἰδίως εἰς τὰ κατώτερα τοῦ λαοῦ στρώματα, αἱ δύο φυλαί, ἀλλὰ παρὰ ταῖς πλουσίαις οἰκογενείαις τοῦ βορρᾶ ὁ μεταξὺ Κινέζων καὶ Ταρτάρων χωρισμὸς διετηρήθη αὐστηρότερον, ὁ δὲ τύπος ἑκατέρων διακρίνεται καὶ σήμερον ἔτι, πρὸ πάντων κατὰ τὰς βορείας τοῦ κράτους ἐπαρχίας, ὅπου ἐσκήνωσαν οἱ ἀδιάλλακτοι, οἱ πιστοὶ διαμείναντες εἰς τὴν ἐκπεσοῦσαν δυναστείαν.

Εἷς τούτων ἦτο καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Κὶν-Φό, μὴ διαψεύσας τὰς παραδόσεις τῆς οἰκογενείας του, ἥτις ἠρνήθη νὰ συνδιαλλαγῇ πρὸς τοὺς Ταρτάρους. Ἦθελε δὲ πρόθυμος μετάσχει πάσης ἐνεργείας, ἄν, καὶ μετὰ τριακόσια ἤδη ἔτη, ἠγείρετο ἐπανάστασίς τις κατὰ τῆς κρατούσης δυναστείας.

Περιττὸν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Κὶν-Φὸ συνεμερίζετο ἐντελῶς τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ δοξασίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1866 ἐβασίλευεν ἔτι ὁ αὐτοκράτωρ Σιὲν-Φόγγ, αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις ἐκήρυξε τὸν κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας πόλεμον, περατωθέντα διὰ τῆς ἐν Πεκίνῳ συνθήκης τὴν 25 Ὀκτωβρίου τοῦ εἰρημένου ἔτους.

Πρὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως ταύτης φοβερὰ ἐπανάστασις ἠπείλει ἤδη τὴν βασιλεύουσαν δυναστείαν. Οἱ Τσὰγγ-Μάο ἢ Τάϊ-Πίγγ, οἱ «μακρόκομοι ἐπαναστάται» εἶχον καταλάβει ἐν ἔτει 1853 τὸ Νὰν-Κίγγ καὶ τὸ Σὰγγ-Χάϊ ἐν ἔτει 1855. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Σιὲν-Φόγγ, ὁ νεαρὸς αὐτοῦ υἱὸς διὰ μεγάλων ἀγώνων κατώρθωσε ν' ἀποκρούσῃ τοὺς Τάϊ-Πίγγ.

Χωρὶς τοῦ ἀντιβασιλέως Λί, τοῦ πρίγκηπος Κὸγγ καὶ ἰδίως τοῦ ἄγγλου συνταγματάρχου Γόρδων, δὲν θὰ κατώρθωνεν ἴσως νὰ σώσῃ τὸν θρόνον του.

Διότι οἱ Τάϊ-Πίγγ, ἄσπονδοι τῶν Ταρτάρων ἐχθροί, καὶ ἰσχυρότατα πρὸς ἐπανάστασιν συντεταγμένοι, ἐπεζήτουν τὴν ἀντικατάστασιν τῆς δυναστείας τῶν Τσὶγγ διὰ τῆς δυναστείας τῶν Βάγγ. Ἀπετέλουν δὲ τέσσαρα διακεκριμένα σώματα· τὸ μὲν πρῶτον, σημαίαν ἔχον μελανήν, ἀποστολὴν εἶχε τὸν φόνον· τὸ δὲ δεύτερον, ἐρυθρὰν ἔχον τὴν σημαίαν του, προορισμὸν εἶχε νὰ πυρπολῇ· τὸ τρίτον, μὲ κιτρίνην σημαίαν, σκοπὸν εἶχε τὴν λαφυραγωγίαν· καὶ τὸ τέταρτον τέλος, σημαίαν ἔχον λευκήν, ἦτο ἐπιτετραμμένον τὴν ἐπισίτισιν τῶν ἄλλων.

Ἐν τῷ Κιὰγγ-Σοὺ ἐγένοντο σπουδαῖαι στρατιωτικαὶ ἐνέργειαι. Τὸ Σοὺ-Τσέου καὶ τὸ Κιὰ-Χίγγ, πέντε λεύγας ἀπέχοντα τοῦ Σὰγγ-Χάϊ, περιῆλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐπαναστατῶν, καὶ μετὰ πολλοὺς μόλις ἀγῶνας ἀνεκτήθησαν ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων. Καὶ αὐτὸ τὸ Σὰγγ-Χάϊ ἠπειλήθη καὶ προσεβλήθη μάλιστα τὴν 18 Αὐγούστου 1860, καθ'ἣν στιγμὴν οἱ στρατηγοὶ Γράντ καὶ Μοντωβάν, διοικοῦντες τὸν ἀγγλογαλλικὸν στρατόν, ἐκανονοβόλουν τὰ φρούρια τοῦ Πέϊ-Χό.

Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ὁ Τσοὺγγ-Χέου, πατὴρ τοῦ Κὶν-Φό, κατῴκει πλησίον τοῦ Σὰγγ-Χάϊ, οὐχὶ μακρὰν τῆς μεγαλοπρεποῦς γεφύρας, δι' ἧς οἱ Κινέζοι μηχανικοὶ εἶχον ζεύξει τὸν ποταμὸν Σοὺ-Τσέου. Δὲν τὸν δυσηρέστησε δὲ βεβαίως ἡ ἐπανάστασις ἐκείνη τῶν Τάϊ-Πίγγ, ἀφοῦ ἀπηυθύνετο κυρίως κατὰ τῆς ταρταρικῆς δυναστείας.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε τὴν ἑσπέραν τῆς 18 Αὐγούστου, μετὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῶν ἐπαναστατῶν πέραν τοῦ Σὰγγ-Χάϊ, ἡ θύρα τῆς κατοικίας τοῦ Τσοὺγγ-Χέου ἠνεῴχθη βιαίως.

Φυγάς τις, κατωρθώσας νὰ διαφύγῃ τοὺς διώκτας του, ἦλθε κ' ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Τσοὺγγ-Χέου. Οὐδὲν πλέον εἶχεν ὅπλον ὁ δυστυχὴς πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ, καὶ οὐδεμίαν εἶχε σωτηρίας ἐλπίδα, ἂν ἐκεῖνος παρ' οὗ ἐζήτει ἄσυλον παρέδιδεν αὐτὸν εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς στρατιώτας.

Ἀλλ' ὁ πατὴρ τοῦ Κὶν-Φὸ δὲν ἠδύνατο νὰ προδώσῃ ἕνα Τάϊ-Πίγγ, εἰς τὴν οἰκίαν του καταφυγόντα.

Ἔκλεισε λοιπὸν τὴν θύραν καὶ τῷ εἶπε·

— Δὲν θέλω νὰ μάθω, οὐδὲ θὰ μάθω ποτὲ ποῖος εἶσαι, τί ἔκαμες, πόθεν ἔρχεσαι! Εἶσαι ξέ-

νος μου, καὶ ἑπομένως, δι' αὐτὸ καὶ μόνον, ἀσφαλὴς εἰς τὸν οἰκόν μου.

Ὁ φυγὰς ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ, ἵνα ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του. . . ἀλλὰ μόλις εἶχε τὴν δύναμιν.

— Τὸ ὄνομά σου ; ἠρώτησεν ὁ Τσοὺγγ-Χέου.

— Βάγγ !

Ἦτο δ'ἀληθῶς ὁ Βάγγ, σωθεὶς διὰ τῆς γενναιότητος τοῦ Τσοὺγγ-Χέου, γενναιότητος ἥτις ἠδύνατο νὰ στερήσῃ αὐτὸν τῆς ζωῆς, ἂν ἐγεννᾶτο ὑποψία ὅτι ὁ οἰκός του ὑπῆρξεν ἄσυλον ἐπαναστάτου. Ἀλλ' ὁ Τσοὺγγ-Χέου ἦν ἐκ τῶν ἀρχαϊκῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, δι' οὓς πᾶς ξένος εἶνε ἱερός.

Μετά τινα ἔτη ἡ ἐξέγερσις τῶν ἐπαναστατῶν εἶχεν ὁριστικῶς κατασταλῆ, κατὰ δὲ τὸ 1864 ὁ αὐτοκράτωρ Τάϊ-Πίγγ, πολιορκηθεὶς ἐντὸς τοῦ Νὰν-Κίγγ, ἀπέθνησκεν ἐκ δηλητηρίου, ἵνα μὴ πέσῃ ζῶν εἰς χεῖρας τῶν αὐτοκρατορικῶν.

Ὁ Βάγγ ἔμεινεν ἔκτοτε ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ εὐεργέτου του, καὶ οὐδέποτε τοῦ ἐζητήθη λόγος τοῦ παρελθόντος του. Οὐδεὶς περὶ αὐτοῦ τὸν ἠρώτησεν, ἴσως διότι ἐφοβοῦντο καὶ νὰ τὸ μάθωσιν. Αἱ ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν διαπραχθεῖσαι ὠμότητες ἦσαν, ὡς ἐλέγετο, φοβεραί. Ὑπὸ τίνα σημαίαν εἶχεν ἀρά γε στρατεύσει ὁ Βάγγ ; ὑπὸ τὴν κιτρίνην, τὴν ἐρυθράν, τὴν μελανήν, ἢ τὴν λευκήν ; Καλλίτερον ὅπως δήποτε ἦτο νὰ μένῃ τοῦτο ἄγνωστον, καὶ νὰ διατηρῆται τοὐναντίον ἡ πλάνη, ὅτι ἀπετέλει μέρος τοῦ τροφοδοτικοῦ σώματος.

Οὕτως ὁ Βάγγ, κατευχαριστημένος ἄλλως διὰ τὴν τύχην του, ἔμεινε σύσσιτος τοῦ φιλοξένου ἐκείνου οἴκου. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ Τσοὺγγ-Χέου, ὁ υἱός του οὐδὲ κἂν διελογίσθη νὰ τὸν ἀποχωρισθῇ, τοσοῦτον εἶχε συνειθίσει τὴν συναναστροφὴν τοῦ ἐρασμίου ἀνδρός.

Ἀληθῶς ὅμως, καθ' ὃν χρόνον ἄρχεται ἡ ἡμετέρα ἱστορία, τίς ἤθελεν ἀναγνωρίσει ἀρχαῖον Τάϊ-Πίγγ—φονέα δηλαδή, ἢ λαφυραγωγὸν ἢ ἐμπρηστὴν—ὑπὸ τὸν πέντε καὶ πεντηκονταετῆ ἐκεῖνον φιλόσοφον, τὸν διοπτροφόρον ἠθικολόγον, τὸν κινεζικώτατον ἀληθῶς Κινέζον, μὲ τὸν παροιμιακὸν αὐτοῦ μύστακα καὶ τὰ πρὸς τοὺς κροτάφους ἀνασεσυρμένα ὄμματα;

Μακρὰν φέρων καὶ ἀμαυρὰν τὸ χρῶμα ἐσθῆτα, τὴν ζώνην ἔχων ἀνιοῦσαν πρὸς τὸ στῆθος —ἕνεκα προκυπτούσης ἤδη εὐσαρκίας—καὶ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς του συμφωνότατον πρὸς τὸ αὐτοκρατορικὸν διάταγμα, τουτέστι πῖλον ἐκ μηλωτῆς, οὗτινος ὁ γῦρος περιεκύκλου σκοῦφον, ὅθεν κατέπιπτον κόρυμβοι πορφυροῖ—ἐφαίνετο ἀγαθός τις καθηγητὴς φιλοσοφίας, εἷς τῶν σοφῶν ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσι πρόχειρον τὴν χρῆσιν τῶν ὀγδοήκοντα χιλιάδων χαρακτήρων τῆς κινεζικῆς γραφῆς, λόγιός τις τῆς ἀνωτέρας διαλέκτου, ἀριστεὺς διδακτορικῶν ἐξετάσεων, διαίωμα ἔχων νὰ διέρχηται ὑπὸ τὴν μεγάλην τοῦ Πεκίνου πύλην, ἥτις προώρισται ἀποκλειστικῶς διὰ τὸν Υἱὸν τοῦ Οὐρανοῦ.

Τίς οἶδεν ὅμως ; Ἴσως, λησμονῶν φρικῶδες παρελθόν, ὁ ἐπαναστάτης εἶχε βελτιωθῆ ἐκ τῆς συγχρωτίσεως τοῦ ἀγαθοῦ Τσοὺγγ-Χέου, τραπεὶς ἀνεπαισθήτως τὴν ὁδὸν τῆς θεωρητικῆς φιλοσοφίας.

Ἐκ τούτων πάντων ἐξηγεῖται, πῶς τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ Κὶν-Φὸ καὶ ὁ Βάγγ, οἵτινες οὐδέποτε ἀπεχωρίζοντο, ἦσαν ὁμοῦ ἐν Καντῶνι, καὶ πῶς, μετὰ τὸ ἀποχαιρετιστικὸν ἐκεῖνο γεῦμα, ἐβάδιζον ἀμφότεροι παρὰ τὴν προκυμαίαν, ἀναζητοῦντες τὸ ἀτμοκίνητον, ὅπερ ἔμελλε νὰ μεταφέρῃ αὐτοὺς ταχέως εἰς Σὰγγ-Χάϊ.

Ὁ Κὶν-Φὸ ἔβαινε σιωπηλὸς καί πως περίφροντις· ὁ δὲ Βάγγ, ἀριστερᾷ βλέπων καὶ δεξιᾷ, φιλοσοφῶν περὶ σελήνης καὶ ἀστέρων, διήρχετο μειδιῶν ὑπὸ τὴν πύλην τῆς «Αἰωνίας ἀγνότητος», ἥτις δὲν τῷ ἐφαίνετο ἀρκετὰ ὑψηλὴ διὰ τὸ ἀνάστημά του, ὑπὸ τὴν πύλην τῆς «Αἰωνίας Χαρᾶς», ἧς αἱ πτυχαὶ τῷ ἐφαίνοντο ἀναπεπταμέναι ἐνώπιον τῆς ἰδίας του ζωῆς, καὶ εἶδε τέλος βυθιζομένους εἰς τὸ σκότος τοὺς πύργους τῆς Παγόδας τῶν «Πεντακοσίων θεοτήτων».

Τὸ ἀτμόπλοιον *Πέρμα* ὥρμει ἐνώπιόν των, ὑπὸ ἀτμὸν εὑρισκόμενον. Ὁ Κὶν-Φὸ καὶ ὁ Βάγγ ἐγκατεστάθησαν ἐντὸς τῶν δύο κοιτωνίσκων, οἵτινες εἶχον προκαταληφθῆ δι' αὐτούς. Τὸ ταχὺ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ τῶν Μαργαριτῶν, ὅπερ παρασύρει καθ' ἑκάστην μετὰ τῆς ἰλύος τῶν ὀχθῶν του καὶ πτώματα καταδίκων, μετέδωκε μεγίστην ταχύτητα εἰς τὸ ἀτμοκίνητον. Τὸ σκάφος διέπλευσεν οὕτως ὡς βέλος τὰ τῇδε κἀκεῖσε ὑπὸ τῶν γαλλικῶν τηλεβόλων ἀφεθέντα ἐρείπια, παρέπλευσε τὴν ἐννεώροφον παγόδαν τοῦ Ἀφ-Οὐαί, καὶ τὴν καμπὴν τοῦ Ζαρδάϋν, ἐγγὺς τῆς Βαμπόα, ὅπου ὁρμοῦσι τὰ μέγιστα τῶν πλοίων, καὶ παρῆλθεν ἐν μέσῳ τῶν νησυδρίων καὶ τῶν ἐκ βαμβοκαλάμων φραγμῶν τῶν δύο ὀχθῶν.

Τὰ ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιόμετρα, ἤτοι τὰ τριακόσια ἑβδομηκονταπέντε «λί», ἅτινα χωρίζουσι τὴν Καντῶνα ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ, διηνύθησαν ἐντὸς τῆς νυκτός. Κατὰ δὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἡ *Πέρμα* ὑπερέβαινε τὸ «Στόμα τῆς τίγρεως» καὶ τὰς δύο αὐτοῦ θινώδεις σύρτεις. Ἡ τῆς Βικτωρίας κορυφὴ ἐπὶ τῆς νήσου Χὸγγ-Κόγγ, ὑψηλὴ χιλίους ὀκτακοσίους εἰκοσιπέντε πόδας, ἐπεφάνη πρὸς στιγμὴν διὰ τῆς πρωϊνῆς ὁμίχλης, καὶ μετ' αἰσιώτατον τέλος διάπλουν ὁ Κὶν-Φὸ καὶ ὁ φιλόσοφος, διασχίζοντες τὰ κιτρινωπὰ ὕδατα τοῦ Κυανοῦ ποταμοῦ, ἀπεβιβάζοντο εἰς Σὰγγ-Χάϊ, ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς ἐπαρχίας τοῦ Κιάγγ-Νάν.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Λονδίνου ἀνέρχεται εἰς 3,577,000, ὁ δὲ τῶν Παρισίων εἰς 1,988,000.

ΤΑ ΤΕΜΠΗ

[Ἐκ τοῦ προσεχῶς ἐκδοθησομένου συγγράμματος τὰ «Θεσσαλικά», ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Γεωργιάδου].

Ἀνατολικώτερον τοῦ Ὀλύμπου ἐκτείνεται ἡ *Ὄσσα*, χωριζομένη ἀπ' αὐτοῦ διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν. Αὕτη, περιβαλλομένη πρὸς Δ. μὲν ὑπὸ τοῦ Ὀλύμπου, πρὸς ἀνατολὰς δὲ ὑπὸ τῆς Ὄσσης, διαῤῥέεται ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ, ἔχουσα μῆκος μὲν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὴν εἰσόδου τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῆς ἐξόδου 1—1 1[2 ὥρας, τὸ δὲ πλάτος ποικίλλον μεταξὺ 220 Γαλ. βημάτων καὶ 30 Γαλ. ποδῶν.

Εἰς τὸ ὄνομα τῆς τερπνῆς ταύτης κοιλάδος, τῆς ὡραιοτέρας ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην τοποθεσίαν τῆς τόσον ὡραίας Ἑλλάδος, αἱ χαρμόσυνοι ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαιότητος ἀθρόαι παρουσιάζονται εἰς τὴν φαντασίαν. Ἡ δροσερότης της, αἱ γραφικώταται καλλοναί της ἦσαν τόσῳ περίπυστοι, ὥστε πᾶσα ὡραία τοποθεσία, πᾶσα τερπνὴ κοιλὰς ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν ἀρχαίων Τέμπη. Ὁ Ὁράτιος ἀποκαλεῖ οὕτω τὴν ἐξοχικὴν αὐτοῦ ἔπαυλιν, ὁ δὲ Βιργίλιος, ἐξυμνῶν τὴν εὐτυχίαν τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς, ὀνομάζει Τέμπη χωρίον καταῤῥύτον καὶ κατάφυτον. Ὁ Θεόκριτος ἐρωτᾷ τὰς Νύμφας, ἂν ἀπατηθεῖσαι ἀπὸ τὴν τερπνότητα τῆς ὡραίας αὐτῆς κοιλάδος ἐπελάθοντο τοῦ Δάφνιδος. Ὁ Λουκανὸς καὶ ὁ Κάτουλλος ἐξυμνοῦσι τὰς καλλονάς της. Ὁ εὐσεβὴς Φενελὼν, ὀνειροπολῶν τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, ἐντρυφᾷ κατὰ φαντασίαν εἰς τὴν θέαν τῶν καλλονῶν τῶν Τεμπῶν· «je cueille les lauriers des Delphes et je goûte les délices de Tempe»· ὁ δὲ Αἰλιανὸς, περιγράφων τὴν εἰδυλλιακὴν καλλονὴν τῆς κοιλάδος, μνημονεύει καὶ τῶν εὐωχιῶν καὶ συμποσίων, ἃ συνετέλουν οἱ περίοικοι ἐν αὐτῇ. Σήμερον ὅμως κατήφεια καὶ σιωπὴ ἐπικρατεῖ ἐκεῖ, καὶ μόνον ὁ κρότος τῶν βημάτων σπανίων τινῶν διαβατῶν ταράσσει τὴν ἐρημίαν τοῦ τόπου· καὶ τὸ ἔαρ, ὅτε ἡ ἀναγεννωμένη φύσις ἀποδίδει εἰς τὴν κοιλάδα ὅλην τὴν καλλονὴν καὶ τὴν χάριν της, ἀντὶ τῶν ᾀσμάτων καὶ τοῦ χοροῦ καὶ τοῦ θορύβου, ὃν ἀνέπεμπον οἱ γηθόσυνοι κάτοικοι πλέοντες ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ εὐωχούμενοι ἐπὶ τῶν τερπνοτάτων αὐτοῦ ὀχθῶν, ἀκούεται μόνον ὁ κρότος τῶν βημάτων τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν κοιλάδα πρὸς συλλογὴν τοῦ μέλιτος, ὅπερ εἰσέτι ἐναποθέτουσιν αἱ βιομήχανοι μέλισσαι ἐπὶ τῶν ὑπερκειμένων πλευρῶν τοῦ Ὀλύμπου, τῆς πατρίδος τοῦ ποιμένος Ἀριστέου (Βιργ. Γεω. 4. 317).

Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀρχαίων περιέγραψαν τὴν κοιλάδα ὁ Λίβιος (44. 6) ἴσως κατὰ Πολύβιον, ὁ Πλίνιος (Hist. nat. 4, 8, 15) καὶ ὁ Αἰλιανὸς (Π. Ἱστ. Βιβλ. 4). Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ Gell, ὁ Dawhins, ὁ Holland, ὁ Dodwell, ὁ Leake, ὁ Mezières, ὁ Ussing, ἐν τοῖς μνημονευθεῖσιν ἤδη συγγράμμασιν, ὁ Kriegk (das thessalische Tempe. Leip. 1835), καὶ ὁ Fallmerayer (Fragm. aus dem Orient σ. 432). Καὶ ὁ μὲν Leak καὶ ὁ Dodwell παρέσχον τὴν ἀκριβεστάτην περιγραφὴν τῆς κοιλάδος· οἱ μόνοι ὅμως αἰσθανθέντες τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον τῆς τοποθεσίας καὶ τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἣν παράγει αὕτη, εἶναι ὁ Ussing, ὁ Fallmerayer καὶ ὁ Mezières. Ἡ κοιλὰς αὕτη, λέγει ὁ Mezières, δὲν εἶνε, ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ, δροσερά τις καὶ χαρίεσσα τοποθεσία, ὅπως ἀρχαῖοί τινες τὴν περιέγραψαν. Καὶ δὲν ἐλλείπουσι μὲν ἐνταῦθα βαθεῖαι σκιαὶ μεγαλοπρεπῶν πλατάνων, βλαστανόντων ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, οὔτε δροσερὰ ὕδατα καταῤῥέοντα ἐκ τῶν πλευρῶν τῶν ὑπερκειμένων ὀρέων, οὔτε χλοεροὶ λειμῶνες, οὔτε πᾶν ὅ,τι τερπνὸν ἠδύνατο νὰ πλάσῃ ποιητικὴ φαντασία, ἀλλὰ τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς κοιλάδος, τὸ ἀποτελοῦν τὴν ἀπαράμιλλον αὐτῆς καλλονὴν, εἶνε ὅτι ἡ χαρίεσσα αὕτη κοιλὰς εἶνε στενὴ, χαίνουσα μεταξὺ δύο γιγαντιαίων ὀρέων, τῆς Ὄσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἀποσχισθέντων ἀπ' ἀλλήλων διὰ βιαίου σεισμοῦ. Καὶ τῳόντι· τὸ πᾶν φέρει ἐν τῇ κοιλάδι τὰ ἴχνη βιαίας τινὸς καταστροφῆς· οἱ βράχοι εἶνε κατεσχισμένοι καὶ συντετριμμένοι, μὴ ἔχοντες τὴν τελείαν ἐκείνην μορφὴν, δι' ἧς περιβάλλει ἡ φύσις τὰ τέλεια ἔργα της. Πολλαχοῦ τοῦ στενοῦ τὸ ὄρος φαίνεται διερῥωγὸς καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ ὕψος, αἱ δὲ κάθετοι καὶ ἀντικρύζουσαι ἀλλήλαις πλευραὶ τῆς Ὄσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου ἠδύναντο καὶ σήμερον νὰ τεθῶσιν ἀκριβῶς ἐπ' ἀλλήλων, ἂν ἐξηλείφετο τὸ διαχωρίζον αὐτὰς διάστημα· ἀλλ' ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ἡ θέα τῶν ἐρυθρῶν ἀποτόμων καὶ ὑπερυψήλων βράχων, οἵτινες ὑπέρκεινται ἑκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ, καταπλήσσει τὴν φαντασίαν τοῦ θεωμένου, ὁ ἥσυχος τοῦ Πηνειοῦ ῥοῦς ἀφ' ἑτέρου, ὅστις ἐλαίου δίκην κυλίει ἠρέμα τὰ ἀργυρᾶ νάματά του, ποῦ μὲν πλατύτερος καὶ σχηματίζων χάριέν τι νησύδριον, ποῦ δὲ στενότερος, αἱ ἐπὶ τῶν ποδῶν τῆς Ὄσσης μικραὶ παρόχθιοι πεδιάδες, αἵτινες διαῤῥεόμεναι ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ ὄρους κατερχομένων ὑδάτων σχηματίζουσιν ὡραῖον χλοερὸν τάπητα, σκιαζόμενον ὑπὸ εὐθαλῶν δένδρων, ἐλαττοῦσι τὴν σοβαρὰν ἀγριότητα τοῦ τόπου καὶ ἀναμιγνύουσιν εἰς τὴν ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν, ἣν ἐμποιοῦσι τὰ μεγάλα θεάματα τῆς φύσεως, τὴν τέρψιν τὴν παραγομένην ἐκ τῆς θέας τῶν χαριεστάτων εἰκόνων. Ἐν τῇ ἑνώσει λοιπὸν τῶν ἀντιθέτων τούτων ἐντυπώσεων κεῖται ὁ ἀληθὴς χαρακτηρισμὸς καὶ τὸ πραγματικὸν μεγαλεῖον τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν. Ἐνέχει αὕτη ὅ,τι ἄγριον καὶ ὅ,τι τερπνὸν ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει· ἀφ' ἑνὸς μὲν κορυφαὶ ὑπερύψηλοι καὶ βράχοι κατεσχισμένοι καὶ διηνυλακωμένοι ὡς ὑπὸ κεραυνοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ μεγαλοπρεπὴς καὶ ἥσυχος ποταμὸς κρυπτόμενος ὑπὸ τὴν σκιὰν βαθυσκίων πλατάνων καὶ περι-

βαλλόμενος ὑπὸ δροσερωτάτης χλόης. Καὶ ἀπαντῶσι μὲν καὶ ἄλλαχοῦ ἐπίσης ἄγρια ὄρη· ἡ χαράδρα τοῦ Ταϋγέτου, αἱ παρὰ τὴν Ἀμάλφην ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Σαλέρνου ἀκταὶ καὶ οἱ βράχοι τοῦ Ταυρομενίου ἐν Σικελίᾳ δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ἄγριοι, κατὰ τὸν Mezières, τῶν ἐπικρεμαμένων ἐπὶ τῶν Τεμπῶν πλευρῶν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὄσσης, ἀλλ' ἐκεῖ λείπει ὁ ποταμὸς καὶ ἡ περὶ αὐτὸν κραταιὰ βλάστησις. Τὰ στενὰ τοῦ Ἄψου εἶνε μὲν ὀχυρά, ἄγρια καὶ μεγαλοπρεπῆ, κάλλη ὅμως δένδρων καὶ χλωρότητα ὕλης καὶ διατριβὰς καὶ λειμῶνας ἡδεῖς δὲν ἔχουσι (Πλούτ. Τ. Φλαμ. III.). Ὁ Ἀλφειὸς καὶ ὁ Σπερχειὸς διαῤῥέουσιν ὡραίας κοιλάδας, ἀλλὰ δὲν περιβάλλονται ὑπὸ ἀποκρήμνων βράχων. Ὁ Ἄλβις διαῤῥηγνύων τὰς Σαξωνικὰς Ἄλπεις σχηματίζει ὡραίαν κοιλάδα, ἥτις ὅμως οὖσα πλατυτέρα τῶν Τεμπῶν ὑστερεῖ ταύτης καὶ κατὰ τὴν βλάστησιν καὶ κατὰ τὸ ἀπότομον τῶν περιβαλλόντων βράχων, καὶ δὲν δύναται ἑπομένως οὔτε κατὰ τὸ καταπληκτικὸν μεγαλεῖον οὔτε κατὰ τὴν χάριν νὰ παραβληθῇ μετ' αὐτῆς.

Καὶ ἡ μὲν πλευρὰ τοῦ Ὀλύμπου καταπίπτουσα ἀποτόμως εἶνε ἀπρόσιτος, οὐδεμίαν καταλείπουσα ἀτραπὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ· διὸ καὶ ἡ μόνη ὁδὸς, ἥτις καὶ τὸ πάλαι καὶ νῦν ἄγει διὰ τοῦ στενοῦ, κεῖται ἐπὶ τῆς Ὄσσης· παρατηροῦνται δὲ ἐνιαχοῦ τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ. Οὕτως ἐπὶ μὲν τῆς εἰσόδου πέραν τοῦ χανίου τῶν Ἀμπελακίων παρατηρεῖται διπλῆ αὖλαξ ἐσταμμένη ἐν τῷ βράχῳ ὑπὸ τῶν τροχῶν τῶν ἁμαξῶν· πορρωτέρω δὲ, ἔνθα ὁ ποταμὸς σχηματίζει νησύδριόν τι, ὁ δεξιὸς αὐτοῦ βραχίων περιβάλλεται ὑπὸ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ τείχους πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ὁδοῦ καὶ ἀπόκρουσιν τῶν πλημμυρῶν τοῦ ποταμοῦ. Καὶ κατὰ μὲν τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ καὶ ἔτι πορρωτέρω δὲν ὑπέρκειται ἡ ὁδὸς πολὺ τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, κατὰ δὲ τὸ μέσον τῆς κοιλάδος, ἔνθα τὸ πλάτος αὐτῆς εἶνε ἐλάχιστον, ἀναῤῥιχᾶται ἡ ὁδὸς ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆς Ὄσσης, ὅθεν εἰς ἱκανὸν βάθος φαίνεται ῥέων ὁ ποταμός. Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ἐπὶ τῆς Ὄσσης βαθυτάτη χαράδρα, σχηματισθεῖσα ἴσως συγχρόνως μετὰ τῆς κοιλάδος, παταγωδῶς ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους καταφέρουσα τὰ ἀφρίζοντα ὕδατα ῥυακίου. Ἐν τῇ χαράδρᾳ ταύτῃ παρατηροῦνται κολοσσιαῖα τμήματα βράχων, ἅτινα, ἀποσπασθέντα ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους, ἀνεχαιτίσθησαν ἐν τῇ καταφορᾷ αὐτῶν καὶ φαίνονται ὡσεὶ αἰωρούμενα μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ. Πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς χαράδρας ταύτης ὑψοῦται βράχος, εἰς τοὺς πόδας τοῦ ὁποίου παρατηροῦνται ἐρείπια ἀρχαίου ἑλληνικοῦ φρουρίου, ἑνὸς τῶν 4 πρὸς φρούρησιν τῆς κοιλάδος κατεσκευασμένων, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ θέσις ἀκριβέστατα ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ Λιβίου· «quartum viae ipsi qua media et angustissima vallis est impositum»· ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου παρατηροῦνται ἐρείπια μεσαιωνικοῦ φρουρίου, τοῦ *Κάστρου τῆς Ὡραίας*, κειμένου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Λυκοστομίου. Πέραν τῆς θέσεως ταύτης ἡ κοιλὰς ἄρχεται ἐκ νέου νὰ εὐρύνηται πρὸς τὴν ἔξοδον· καὶ ἀμέσως μὲν μετὰ τὴν μνημονευθεῖσαν χαράδραν ἀπαντῶμεν κατακάθετον βράχον ὥς τινα πετράγωνον πύργον κατασκευασθέντα ὑπὸ ἀνθρωπίνης χειρὸς, οὐχὶ μακρὰν δ' αὐτοῦ ἐκρέει ἐκ τῶν πλευρῶν τῆς Ὄσσης πηγὴ ψυχροτάτου ὕδατος *Κρυολόγος* καλουμένη, τῆς ὁποίας τὰ κυανᾶ ὕδατα ἀπαξιοῦσι κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Dodwell νὰ ἀναμιχθῶσι μετὰ τῶν θολῶν ὑδάτων τοῦ Πηνειοῦ· ἔτι δὲ πορρωτέρω ὑπὲρ τὴν ὁδὸν ἀναγινώσκεται ἐπιγραφὴ Λατινικὴ «L.Cassius Longinus proconsul Tempe munivit». Ὁ ἀνθύπατος οὗτος ἦτο εἷς τῶν στρατηγῶν τοῦ Καίσαρος, μνημονευόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ ἐμφυλίῳ πολέμῳ. Οἱ ἐγχώριοι καλοῦσι τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην *Γραμμέτον ἅλας*, καθότι ἐν τῇ ἀμαθείᾳ αὐτῶν πιστεύουσιν, ὅτι ἐνταῦθα εἶνε καταγεγραμμένον τὸ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ δαπανηθὲν ἅλας· ἐκεῖθεν δὲ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν τελευτᾷ ἡ κοιλάς.

Ἡ ἐν τῇ κοιλάδι τῶν Τεμπῶν βλάστησις εἶνε κραταιοτάτη. Ὑπερύψηλοι πλάτανοι, ἰσοϋψεῖς τῶν ὁποίων οὐδαμοῦ εἶδεν ὁ Mezières, ἴασμοι, δαφνοκέρασοι, λίγυνοι, ῥοιαὶ, ἰτέαι καὶ ἄλλα ἐπισκιάζουσι τὸ ῥεῖθρον τοῦ Πηνειοῦ, οὗτινος τὰ ὕδατα φαίνονται ὡσεὶ ἐξερχόμενα ἐκ τῶν κλάδων τῶν ἐν αὐτοῖς λουομένων δένδρων· ἐπὶ δὲ τῶν ἐρυθρῶν πλευρῶν τῶν ὀρέων ἀναῤῥιχῶνται πλεῖστα παράσιτα φυτὰ ὑπὸ τὴν σκιὰν πρίνων, πευκῶν καὶ ἀγριελαιῶν. Ἀραιὰ δὲ καὶ σπανίως θάλλει τὴν σήμερον ἐν τῇ κοιλάδι ἡ ἐρασμία δάφνη, τὸ ἱερὸν φυτὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, εἰς ὃ μετεμορφώθη ἡ περικαλλὴς κόρη τοῦ Πηνειοῦ, φεύγουσα τὸν ἔρωτα τοῦ θεοῦ, καὶ ἥτις ὑπενθυμίζει τοὺς ἁρμονικοὺς στίχους τοῦ Ὀβιδίου·

Conjux quoniam mea non potes esse
arbos eris certe, dixit, meus. Semper habebant
te coma, te citharae, te nostrae, Laura, pharetrae.

Καὶ τὸ μὲν μεσαιωνικὸν ὄνομα τῆς κοιλάδος *Λυκοστόμιον* δὲν ἀκούεται πλέον· καλεῖται δὲ σήμερον ἡ κοιλὰς *Στενὸν τοῦ Μπαμπᾶ*, ἔκ τινος κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτῆς κειμένου ὁμωνύμου χωρίου· ἀλλὰ διατηρεῖται εἰσέτι τὸ ἀρχαῖον ὄνομα παρὰ τοῖς περιοίκοις καὶ μετὰ σεβασμοῦ προφέρονται παρ' αὐτῶν τὰ ἱερὰ Τέμπη. Ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ ἐλατρεύετο τὸ πάλαι ὁ Ἀπόλλων, ὁ θεὸς τῆς καλλονῆς καὶ τῆς χάριτος, πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ καθαρμοῦ, ὃν ὑπέστη ἐνταῦθα κατὰ προσταγὴν τοῦ Διὸς, ὅτε κατετόξευσε τὸν δράκοντα Πύθωνα, φυλάττοντα τοὺς Δελφούς. Ἐνταῦθα λοιπὸν καθαρθεὶς καὶ στεφανωσάμενος ἐκ τῆς Πηνειίδος δάφνης, λαβὼν δὲ καὶ κλάδον ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν δεξιὰν, ἦλθεν εἰς Δελφοὺς καὶ παρέλαβε τὸ μαντεῖον· ὑπῆρχε δὲ καὶ βωμὸς ἐν τῇ κοιλάδι, ἐν ᾧ ἐστεφανώσατο καὶ τὸν κλάδον ἀφεῖλεν ὁ θεός. Ἔκτοτε δὲ οἱ Δελφοὶ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος ἔπεμπον ἀνὰ πᾶν ἔνατον ἔτος παῖδας εὐγενεῖς, οἵτινες ποιοῦντες μεγαλοπρεπεῖς θυσίας ἐν τῇ κοιλάδι, ἀνεχώρουν διαπλέξαντες στεφάνους ἐκ τῆς αὐτῆς δάφνης, ἀφ' ἧς καὶ ὁ θεὸς ἐστεφανώσατο. (Αἰλ. Π. Ἱστ. 3, 1). Καὶ τοῦ μὲν βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος οὐδὲν ἴχνος σήμερον σώζεται, παρατηροῦνται ὅμως ὑψηλὰ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ Ὀλύμπου σπήλαια κατοικούμενα ἄλλοτε ὑπὸ ἐρημιτῶν, ὡς καὶ ναΐσκος τις τῆς Παναγίας, καὶ οὕτω παραμένει καὶ σήμερον ἡ ἱερότης τοῦ τόπου.

Πρὶν ἤδη μνημονεύσω τῆς περιγραφῆς τῶν Τεμπῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, παραθέτω ἐνταῦθα μετάφρασιν τῆς περιγραφῆς τοῦ Fallmerayer, ὅστις κακοβούλως μυωπήσας πρὸς τὴν ἑλληνικὴν καταγωγὴν τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ μείνῃ ἀδιάφορος πρὸς τὰς καλλονὰς τῆς ὡραίας ἡμῶν γῆς, ἀλλ' ἐνθουσιασθεὶς ἐκ τῆς θέας τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν κατέγραψε περιγραφὴν ἀνταξίαν τῆς χάριτος καὶ τῆς καλλονῆς τοῦ περιγραφομένου τόπου (Frag. aus dem Orient Σ. 372). «Τὸ ἐπικρατοῦν, λέγει, ἐν τῇ κοιλάδι καὶ ἐκτὸς αὐτῆς δένδρον κατά τε τὴν πληθὺν καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ μέγεθος εἶνε ὁ πλάτανος. Εὑρισκόμενος καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν τῆς κοιλάδος, πληροῖ τὰ κενὰ διαστήματα, βλαστάνει ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ καὶ σφριγῶν ἀναδύεται ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων· ἀμιλλώμενα δὲ πρὸς τοῦτον βλαστάνουσιν ἐν τῇ κοιλάδι ἡ τερέβινθος, ἡ ῥοιὰ, ὁ ἴασμος, ἡ μελία, ἡ ἰτέα, ἡ δρῦς, ἡ πρῖνος, ἡ κότινος, ἡ δαφνοκέρασος, καὶ τέλος ἡ Πηνειὶς δάφνη, ἅτινα κατακοσμοῦσι τὴν κοιλάδα καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ δι' ἀμαράντου χλωρότητος, καὶ περιβαλλόμενα ὑπὸ οἰνάδος καὶ κληματίδος σχηματίζουσιν ἀδιαπέραστον εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας σκιάδα, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὁ εὐρὺς ποταμὸς, πολλαχοῦ κεκαλυμμένος ἀπὸ τὴν σφριγῶσαν βλάστησιν, προκυλινδεῖ τὸ ἥρεμον αὐτοῦ ῥεῦμα. Καὶ οἱ μὲν πλάτανοι τὸν χειμῶνα ἀποβάλλουσι τὸν ἐκ τῶν φύλλων κόσμον, ἀλλὰ τὰ πλεονάζοντα ἀειθαλῆ δένδρα καὶ αἱ εὐοσμίαν ἀποπνέουσαι λόχμαι διατηροῦσι τὴν ἐντύπωσιν αἰωνίου ἐν τῇ κοιλάδι ἔαρος. Καὶ ἐκεῖ δὲ, ἔνθα ὁδὸς καὶ ποταμὸς πληροῦσιν ἅπαντα τὸν μεταξὺ Ὀλύμπου καὶ Ὄσσης χῶρον, διατηρεῖται ἀκμαία ἡ ἐν τῇ κοιλάδι βλάστησις. Ἀλλὰ θαυμασιωτέρα τῆς βλαστήσεως εἶνε ἡ ἐν τῷ στενῷ ἀφθονία τῶν πηγαίων ὑδάτων, ἅτινα δαψιλῶς καὶ ἀπροσδοκήτως ἀναβλύζουσιν ὑπὸ τὸ βῆμα τοῦ διαβάτου ἐκ τοῦ παρακειμένου βράχου ἢ ἐκ τῆς ῥίζης τῶν πλατάνων, καταῤῥέοντα, καθαρὰ ὡς ἀδάμαντες καὶ κατάψυχρα ὡς οὐδαμοῦ ἄλλοῦ, εἰς τὸν παραῤῥέοντα Πηνειόν· μεταξὺ δὲ τῶν βρυωδῶν ὀγθῶν τῶν ῥυακίων διαφαίνεται διὰ τῶν διαυγῶν ὑδάτων ἡ κατάλευκος μαρμαρώδης κοίτη αὐτῶν. Ὁποῖος πλοῦτος, ὁποῖα δροσερότης παρέρχεται ἐνταῦθα ἄχρηστος καὶ ἀφανής! Καὶ ἐν μὲν τῇ Ὄσσῃ, ἐπὶ τῆς ὁποίας φέρει ἡ ὁδὸς, παρατηροῦνται ἀειθαλεῖς νάπαι κατάῤῥυτοι καὶ ἀνθοστόλιστοι, ἐνῷ ἡ πλευρὰ τοῦ Ὀλύμπου καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς κοιλάδος καταπίπτει ἀπότομος καὶ ὡς δι' ἀνθρωπίνης χειρὸς διαπρισθεῖσα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' οὐχὶ πανταχοῦ ἐσερημένη τοῦ ἐκ τῆς βλαστήσεως κόσμου. Καὶ ταπεινὴ μὲν κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος ἡ ὁδὸς, αἰωρεῖται πορρωτέρω εἰς ὕψος μεγαλείτερον, ἀφικνουμένη κατὰ τὸ μέσον τοῦ αὐλῶνος εἰς τὸ ὕψιστον αὐτῆς σημεῖον, ἔνθα τὸ μὲν πλάτος τῆς κοιλάδος εἶνε ζενότατον, αἱ δὲ ἀντικρύζουσαι κολοσσιαῖαι πλευραὶ τῶν ὀρέων ἀποδίδουσιν αὐτῇ ἀγρίαν καὶ ῥωμαντικὴν ὡραιότητα. Αὖραι ψυχραὶ διαπνέουσι τὸ ζενὸν ἐνταῦθα· ἡδέως ψιθυρίζουσιν ἡ πεύκη καὶ ἡ ἐλάτη ἐπὶ τῶν ἀποτόμων πλευρῶν, πολιὰ νέφη κυλινδοῦνται ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων καὶ ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ χάσματος ὑπερίπταται κρώζων ὁ μακρόπτερος ἀετὸς τοῦ Ὀλύμπου· μόνον δὲ δύο ἢ τρεῖς ὥρας διεισδύει ἡ χειμερινὴ ἡλιακὴ ἀκτὶς ἐν τῇ μοίρᾳ ταύτῃ τῆς κοιλάδος, ἐνῷ τὸ θέρος ἀποβαίνει ἐρασμιωτάτη διά τε τὴν χλωρότητα τῆς ὕλης καὶ διὰ τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν σκιερὰν δροσερότητα αὐτῆς· ἀπὸ δὲ τοῦ σημείου τούτου εὐρύνεται ἡ κοιλὰς κωνοειδῶς πρὸς τὴν ἔξοδον, ὥστε δύο κῶνοι ἐφαπτόμενοι ἀλλήλων διὰ τῶν κορυφῶν εἶνε ἡ πιστοτάτη εἰκὼν τοῦ σχήματος τῆς διασφάγος τῶν Τεμπῶν· ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν Θεσσαλίαν μοῖρα αὐτῆς εἶνε θελκτικωτέρα τῆς πρὸς τὴν Μακεδονίαν. Πρᾶεῖς ἡλιόβλητοι λόφοι διαστίλβουσιν ἐν ταῖς ὑπωρείαις τοῦ Ὀλύμπου διὰ τῶν ὑψηλῶν δένδρων· χαριέστατοι λειμῶνες, δάση πλατάνων, πηγαὶ διαυγῶν ὑδάτων καὶ κατάφυτα ἐν τῷ Πηνειῷ νησίδια ἀποτελοῦσι τὴν θερινὴν διασκέδασιν τῶν κατοίκων τοῦ Μπαμπᾶ, χωρίου κειμένου κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος, ἐρασμίας ἐν τῷ μέσῳ πλατάνων, κυπαρίσσων καὶ πιτύων. Καὶ ὁ ποταμὸς δὲ καταλείπει ἐνταῦθα τὸν ἥπιον καὶ σιωπηλὸν ῥοῦν, καὶ μετὰ ῥοίζου προσοχθίζουν τὰ ἀφρίζοντα κύματά του ἐπὶ τοῦ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἁλιέων ῥιπτομένου προχώματος· χειροποίητοι δὲ κοιλότητες καὶ ὑπὸ κληματίδων περιστεφόμενα σπήλαια ὑποσημαίνουσι μυστηριώδη τινὰ καὶ λησμονηθεῖσαν λατρείαν τῆς ἀρχαιότητος. Ἔν τινι τῶν κοιλοτήτων τούτων ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ὀλύμπου ὑπάρχει ναΐσκος τις τῆς Παναγίας, ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ ὁποίου βλαστάνει εἰσέτι ἡ δάφνη, εἰς ἣν μετεμορφώθη ἡ χαρίεσσα

κόρη τοῦ Πηνειοῦ, φεύγουσα τὸν ἔρωτα τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις κλάδον ἐκ ταύτης κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα καὶ στέφανον ἐκ τῶν φύλλων της φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς προσῆλθεν εἰς τοὺς Δελφούς, ὅπως παραλάβῃ τὸ ἐκεῖ μαντεῖον. Καὶ ἐγὼ δὲ διαβαίνων διὰ τῆς κοιλάδος ἔδρεψα κλάδον ἐκ τοῦ ἐρασμίου δένδρου, ὅνπερ διαφυλάττω παρὰ τὰ μεμαραμμένα φύλλα τῆς κοιλάδος τοῦ Ἰωσαφὰτ πρὸς ἀνάμνησιν τῶν ἱερῶν Τεμπῶν».

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ γλαφυρὰ περιγραφὴ τῆς θαυμαστῆς κοιλάδος ὑπὸ τοῦ Fallmerayer· ἐκ δὲ τῶν ἀρχαίων, ὁ μὲν Ὀβίδιος, προσέχων μᾶλλον εἰς τὴν ἁρμονίαν τῶν στίχων καὶ ὀλίγων μεριμνῶν περὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ περιγραφομένου τόπου, εἶνε ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν Τεμπῶν λίαν ἀτυχής, μηδεμίαν λέγων λέξιν χαρακτηρίζουσαν μετ' ἀκριβείας τὴν ὑμνουμένην κοιλάδα. Ὁ κατὰ τοὺς στίχους αὐτοῦ κυλίων τὰ ἀφρώδη ὕδατά του Πηνειὸς καὶ ἐκτινάσσων τὰς ὑγρὰς ῥανίδας του ἐπὶ τῶν πλησίον δένδρων, ὁ πληρῶν τὴν πέριξ καὶ πόρρω χώραν ὑπὸ κρότου καὶ θορύβου, εἶνε ὁ ἠρεμώτατος τῶν ποταμῶν τῆς γῆς· μόλις ἀκούεται ψιθυρισμός τις τοῦ ἡσύχως τὴν πεδιάδα διαῤῥέοντος ὕδατος (Μεταμ. 568. κέ.). Ἐπιτυχέστερον ἐμπνευμένη φαίνεται ἡ Μοῦσα τοῦ Κατούλου (Epith. Thet. et Pel. v. 285)· ὁ στίχος μάλιστα

Tempe quae silvae cingunt superimpendentes

εἶνε ἀπεικόνισις πιστοτάτη τῶν ἐπὶ τοῦ ῥείθρου τοῦ ποταμοῦ ἐπικρεμαμένων πλατάνων. Ὁ δὲ Τίτος Λίβιος (44. 6) φαίνεται μᾶλλον ἐπηρεασθεὶς ἐκ τῆς ἀγρίας ὄψεως τοῦ στενοῦ, τῆς ὁποίας τὴν ἐντύπωσιν ἐξαίρει ἐν τῇ ἑπομένῃ περιγραφῇ· «Rupis undique ita abscisæ sunt ut despici vix sine vertigine quadam simul oculorum animaeque possit terret et sonitus et altitudo per mediam vallem fluentis Penei amnis». Ἡ περιγραφὴ αὕτη ἀληθεύει κατὰ τὸ μέσον τῆς κοιλάδος, ἔνθα ἐκ τῆς ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆς Ὄσσης ἀναῤῥιχωμένης ὁδοῦ φαίνεται εἰς ἱκανὸν βάθος ῥέων ὁ ποταμός, ἄνευ ὅμως κρότου τῶν ἐκ τῆς Ὄσσης καταῤῥεόντων ὑδάτων.

Ὁ δὲ Αἰλιανός, καίπερ, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ, ποιήσας τὴν περιγραφὴν τῶν Τεμπῶν πρὸς ἐπίδειξιν φραστικῆς δεινότητος, ἐπιτυγχάνει ἄριστα εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς εἰδυλλιακῆς καλλονῆς τῶν Τεμπῶν, οὐδόλως ὑποδεικνύων τὴν ἀγρίαν καὶ καταπληκτικὴν ἄποψιν αὐτῶν. Παραθέτω ἐνταῦθα τὰς ἰδίας αὐτοῦ λέξεις· «Κισσὸς μὲν γὰρ πολὺς καὶ εὖ μάλα λάσιος ἐνακμάζει καὶ τέθηλε, καὶ δίκην τῶν εὐγενῶν ἀμπέλων κατὰ τῶν ὑψηλῶν δένδρων ἀνέρπει καὶ συμπέφυκεν αὐτοῖς· πολλὴ δὲ σμίλαξ, ἡ μὲν πρὸς αὐτὸν τὸν πάγον ἀνατρέχει καὶ ἐπισκιάζει τὴν πέτραν, καὶ ἐκείνη μὲν ὑπολανθάνει, ὁρᾶται δὲ τὸ χλοάζον πᾶν καὶ ἔστιν ὀφθαλμῶν πανήγυρις. Ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς λείοις καὶ καθειμένοις ἄλλα τέ ἐστι ποικίλα καὶ ὑποδρομαὶ συνεχεῖς ἐν ὥρᾳ θέρους καταφυγεῖν ὁδοιπόροις ἥδιστον καταφύγιον, ὃ καὶ δίδωσιν ἀσμένως ψυχᾶσθαι· διαῤῥέουσι δὲ καὶ κρῆναι συχναὶ καὶ ἐπιῤῥεῖ νάματα ὑδάτων ψυχρῶν καὶ πιεῖν ἡδίστων· κατάδουσι δὲ ὄρνιθες ἄλλος ἄλλῃ διεσπαρμένοι, καὶ μάλιστα οἱ μουσικοί, καὶ ἑστιῶσιν εὖ μάλα τὰς ἀκοάς, καὶ παραπέμπουσιν ἀπόνως καὶ σὺν ἡδονῇ, διὰ τοῦ μέλους τὸν κάματον τῶν παριόντων ἀφανίσαντες· παρ' ἑκάτερα δὲ τοῦ ποταμοῦ αἱ διατριβαὶ εἰσὶν αἱ προειρημέναι καὶ αἱ ἀνάπαυλαι· διὰ μέσου δὲ τῶν Τεμπῶν ὁ Πηνειὸς ποταμὸς ἔρχεται σχολῇ καὶ πράως ἐλαίου δίκην· πολλὴ δὲ ἡ σκιὰ ἐκ τῶν παραπεφυκότων δένδρων καὶ ἐξαρτωμένων κλάδων τίκτεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας οὕτω προήκουσαν ἀποστέγειν τὴν ἀκτῖνα καὶ παρέχειν τοῖς πλέουσι πλεῖν κατὰ ψύχος. Πᾶς δὲ ὁ περίοικος λαὸς συνίασιν, ἄλλος μὲν ἄλλῃ, καὶ θύουσι καὶ συμπίνουσι».

Τέλος ἡ περιγραφὴ τοῦ Πλινίου (4, 8) προσεγγίζει πασῶν τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἀκρίβειαν, ἔνθα οἱ μὲν δυνάμενοι νὰ καταμετρηθῶσι διὰ τῆς ὁράσεως ἑκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ βράχοι, καὶ ὁ ὑπὸ θαλερὸν δάσος ἥσυχος ῥοῦς τοῦ Πηνειοῦ καὶ αἱ χλοεραὶ ὄχθαι καὶ τὰ ἄσματα τῶν πτηνῶν πιστότατα περιγράφονται, ἐνῷ ἡ διαύγεια τῶν ὑδάτων τοῦ Πηνειοῦ καὶ τὰ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτοῦ διορώμενα πράσινα λιθάρια κεῖνται μόνον ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ περιγράφοντος· διότι τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ εἶνε πάντοτε θολά, καὶ μόνον μετὰ παρατεταμένην ἀνομβρίαν γίνονται ὀπωσοῦν διαφανῆ, χωρὶς ὅμως καὶ τότε νὰ ἐπιτρέπωσι τὴν ὅρασιν τῶν ἐν τῷ πυθμένι ἀντικειμένων.

ΠΟΘΕΝ ΕΞΑΓΤΑΤΑΙ Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΖΩΙΩΝ

[Μετάφρασις ἐκ τοῦ γερμανικοῦ, ὑπὸ Σπ. Μ.]

Εἰς σπουδαίας σκέψεις ἐμβάλλει πάντα ζωολόγον καὶ βιολόγον, θεωροῦντα τὰ ζῷα ἐν τῇ ὑπαιθρίῳ αὐτῶν διαίτῃ, δηλαδὴ ἐν τῇ κατὰ φύσιν αὐτῶν ζωῇ, τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἀριθμὸς εἴδους τινὸς ζῴου ἐν ὡρισμένῃ χώρᾳ ἀπαντᾷ περίπου ὁ αὐτός.

Οἱ συλλέκται καὶ τάκται τῶν ζῴων ἐκφράζονται πάντοτε οὕτως: τὸ εἶδος τοῦτο ἀπαντᾷ ἐνταῦθα ἢ ἐκεῖ *σπανίως*, τὸ δεῖνα ἱκανῶς *συχνά*, τὸ δεῖνα εἶνε *κοινότατον*. Οὕτω π. χ. τὰ ἁρπακτικὰ τῶν πτηνῶν εἰσὶν ἀπανταχοῦ σπάνια, ὅπως καὶ ὁ κόκκυξ καὶ τὰ πλεῖστα ἐντομοφάγα πτηνά, ἐνῷ τὰ πυρηνοφάγα ἀπαντῶσιν ἀπανταχοῦ πολυπληθῆ, οἷον οἱ οἰκοδίαιτοι στρουθοὶ (ἤτοι τὰ κοινὰ ἡμῶν στρουθία) ἐν τῇ βορείᾳ Ἀμερικῇ, ἔνθα μετηνέχθησαν, οἵτινες εἰς πᾶσαν χώραν, εἰς ἣν μεταβαίνουσι, πολλαπλασιάζονται σχηματίζοντες σμήνη μεγάλα. Καὶ ἅπασαι δὲ αἱ ζωϊκαὶ κλάσεις περικλείουσιν εἴδη διαφόρου ἀριθμοῦ, καὶ ἔντομά τινα δὲ καί τινες κοχλίαι καὶ ἐκ τῶν ἐγχυματικῶν ζωϋφίων πολλὰ ἀπαντῶσιν ἐν ὡρισμένῃ χώρᾳ ὡς σπάνια, ἐνῷ ἄλλα διαρκῶς διατηροῦσι μέγιστον ἀτόμων ἀριθμόν. Ἀλλὰ καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι πολλαπλασιάζονται ἐπ' ἄπειρον, ἀλλ' ὅτι καὶ τούτων ὁ ἀριθμὸς δὲν ὑπερβαίνει ὡρισμένον ὅριον.

Ὅπως ἐξηγήσωμεν τὸν σταθερὸν τῶν ἀτόμων ἀριθμόν, ἀνάγκη ν' ἀναλογισθῶμεν κατὰ πρῶτον τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις, αἵτινες εἴτε ὡς ἐχθρικὰ σαρκοφάγα ζῷα, εἴτε ἄλλως πως ἐπενεργοῦσαι, εἰς εἶδός τι μὲν πλεῖον, εἰς ἄλλο δὲ ἧττον, ἀποκωλύουσι τὸν περαιτέρω πολλαπλασιασμὸν τῶν ἀτόμων αὐτοῦ. Εἶνε δὲ καὶ γεγονὸς ἀναντίῤῥητον, ὅτι ἐξαιρουμένου τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἰσχυρῶς ἐπέβαλε τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐπί τινων ζῴων ἐξολοθρεύσας καθ' ὁλοκληρίαν πολλὰ εἴδη αὐτῶν, τὰ καλούμενα ἁρπακτικὰ δρῶσι τροποποιοῦντα ἱκανῶς τὸν ἀριθμὸν τοῦ πλήθους τῶν ζωϊκῶν εἰδῶν.

Ἀλλ' ἐὰν ἐγγύτερον ἐπισκοπήσωμεν τὸ αἴτιον τοῦτο τὸ κατὰ πρῶτον ἐρχόμενον εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν, θέλομεν ὑποτιμήσει αὐτὸ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἑξῆς. Ἡ συχνότης καὶ σπανιότης εἴδους τινὸς ζωϊκοῦ, καὶ δὴ τὸ ὅριον τοῦ ἀριθμοῦ ὃν φθάνει ἀτομοβριθέστατόν τι εἶδος, ἐξαρτᾶται, καθὰ ἡμῖν φαίνεται, πρωτίστως ἐκ τοῦ σκληροῦ *ζητήματος τῆς γαστρός*.

Ὁ *περὶ τῆς τροφῆς* δηλ. *διαγωνισμός*, ἡ ἀφθονία τῆς τροφῆς καὶ ἡ ἔλλειψις αὐτῆς εἰσὶ κυρίως τὰ αἴτια τὰ ῥυθμίζοντα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀτόμων ὡρισμένου εἴδους διαιτωμένου ἔν τινι χώρᾳ. Ὅταν δὲ καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ σχέσεις προσαρμόζωνται ἀκριβῶς πρὸς τὴν ὕπαρξιν εἴδους τινός, ὅταν δηλ. καὶ τὸ κλίμα εἶνε ἁρμόδιον καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους εὔνους, ὅταν ὑπάρχωσι τὰ πολλὰ προφυλακτικὰ μέσα, ὧν τὰ διάφορα εἴδη χρῄζουσι πρὸς ἰδίαν ἀπόκρυψιν ἢ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν τέκνων, ἡ συχνότης τοῦ εἴδους ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τοῦ ποσοῦ τῶν ἀτόμων ἅτινα τρέφονται ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ.

Ἡ γνώμη αὕτη ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται δυσαπόδεικτος· ἐν τούτοις ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐκφράζομεν δι' αὐτῆς νόμον τῶν ὀργανικῶν ἐν γένει ὄντων, ἐφαρμοζόμενον ἀπανταχοῦ τοῦ ζῶντος κόσμου, ἰδίως δὲ τοῦ ζωϊκοῦ, οὐδὲ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαιρουμένου.

Τὰς σκέψεις ταύτας διήγειρεν ἐν ἡμῖν ἡ θεωρία τῆς διαφορᾶς τῶν χαρακτήρων χειμερινῶν τινων πτηνῶν, ἅτινα καθ' ἑκάστην βλέπομεν πρὸ τῶν ἡμετέρων παραθύρων. Ἐκεῖ λαμβάνουσι τὸν ἐπιούσιον αὐτῶν ἄρτον οἱ κόττυφοι, οἱ αἰγίθαλοι, αἱ χονδρομύται, τὰ στρουθία καὶ μετὰ ζήλου ἐπιδίδονται εἰς τοῦτο τὸ ἔργον. Ἀλλὰ πόσον διάφοροι δὲν εἶνε οἱ κοινωνικοὶ τρόποι τῶν διαφόρων τούτων πτηνῶν καὶ αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις πρὸς τοὺς ὁμοτραπέζους των! Οἱ κόττυφοι ὄντες ἀκόρεστοι, διῶκται καὶ φθονεροὶ οὐ μόνον πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτῶν ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους αὐτῶν τοῦ αὐτοῦ εἴδους συντρόφους, ἀφίνουσιν τὰ ἄλλα πτηνὰ ὅλως ἀνενόχλητα. Ταὐτὸ πράττουσι καὶ οἱ αἰγίθαλοι, ἀλλά πως ἀνεκτικώτερον, αἱ δὲ χονδρομύται καὶ τὰ στρουθία φιλοφρόνως προσπλησιάζουσι τὰ ἄλλα πτηνὰ καὶ συζῶσι μετ' αὐτῶν φιλικῶς καὶ εὐθύμως.

Πόθεν οἱ διάφοροι οὗτοι χαρακτῆρες τῶν ὀλίγων τούτων πτηνῶν; Ἐὰν οἱ κόττυφοι ἐγένοντο ἀκόρεστοι καὶ φθονεροὶ διὰ τῆς πείνης, διατί ἐρωτῶμεν δικαίως δὲν διώκουσιν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τροφείου κατὰ πρῶτον τοὺς *ξένους*, τὰ πολλῷ ἀσθενέστερα στρουθία καὶ τὰς χονδρομύτας;

Ἡ λύσις τοῦ ὅλου προβλήματος κεῖται, καθὰ νομίζομεν, εἰς τὴν ἀπάντησιν ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης. Ζῷον εὑρίσκον δι' ὅλου σχεδὸν τοῦ ἔτους ἀπανταχοῦ τὴν τροφὴν αὐτοῦ εὐχερῶς καὶ ἀφθόνως, θέλει φέρεσθαι εἰρηνικῶς καὶ ἐν τῇ χειμερινῇ αὐτοῦ φάτνῃ, ἅτε ἔχον ἥσυχον καὶ διὰ τῆς ἕξεως αὐθόρμητον γενομένην τὴν συναίσθησιν, ὅτι ἀδικκόπως θέλει εὑρίσκει ἀφθονωτέραν τροφήν. Ζῷον ὅμως, ὅπερ τοὐναντίον προώρισται νὰ τρώγῃ πάντοτε τροφὴν δυσεύρετον καὶ δυσαπόκτητον, δηλ. σπανίζουσαν, θέλει εὐχερῶς γείνει φθονερὸν καὶ ζηλότυπον ἐν τῷ μετ' ἄλλων συναγωνισμῷ, ἰδίως δὲ πρὸς ἐκεῖνα ζηλότυπον τὰ ζῷα, ἅτινα ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ τὴν εἰδικὴν τροφήν, δηλ. πρὸς τοὺς ἰδίους συγγενεῖς.

Ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου τὰ κοκκοφάγα π.χ. πτηνά, ἔτι δὲ μᾶλλον τὰ παμφάγα, οἷον οἱ κόρακες καὶ ψάρες, εἰσὶν ἀγελαῖα, ὅπως ἕνεκα τοῦ αὐτοῦ λόγου, ἕνεκα τῆς διαπαντὸς ἐστρωμένης τραπέζης, εἰσὶ καὶ πλουσιώτερα εἰς ἄτομα. Τὰ ἐντομοφάγα ὅμως δὲν εἶνε ἀγελαῖα καὶ σχετικῶς σπάνια δηλ. πτωχὰ εἰς ἄτομα.

Καὶ μήπως δὲν συμβαίνει ταὐτὸ καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρωπίνοις λαοῖς;

Δὲν εἶνε ἀγαθώτεροι, ἀνεκτικώτεροι καὶ κοινωνικώτεροι οἱ τὴν γῆν ἐργαζόμενοι λαοί, ἔχοντες τὴν ἤρεμον συνείδησιν, ὅτι δύνανται νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας των, ἐνῷ οἱ ἐκ θήρας ζῶντες εἰσὶ δύσπιστοι καὶ ζηλότυποι ἐν τῇ περιοχῇ των, καὶ ἐκεῖνοι μὲν πολυάριθμοι, οὗτοι δὲ τοὐναντίον;

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ ζῷα.

Εἰς εὐμεγέθη λόχμην παρὰ τῇ οἰκίᾳ μου εὑρίσκεται μία κατ' ἔτος, τὸ ἔαρ, ἐρυθρόνωτος ἀηδὼν μετὰ τοῦ θήλεως αὐτῆς. Καὶ ἀναφαίνονται μὲν ἐνίοτε ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔαρος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας πλείονες ἀηδόνες, ἀλλ' αὗται ἀγωνίζονται

δεινῶς κατ' ἀλλήλων, ζεῦγος δέ τι πιθανῶς τὸ ἐπιτηδειότερον ἀπωθεῖ καὶ ἐκδιώκει τὰς λοιπάς. Τὸ ζεῦγος τοῦτο κατὰ τὸ ἔαρ ἀπόλλυται εἰς τὸ παρακείμενον δάσος, ὅπως ἐκεῖ ἐκκολάψῃ τοὺς νεοσσοὺς αὐτοῦ, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπανέρχεται μετὰ τῆς οἰκογενείας του ὅλης, ἀριθμούσης νῦν μέχρι τῶν 6 ψυχῶν, πάντες δὲ κατὰ τὸ φθινόπωρον ἀπέρχονται. Ὡς εἰκός, ἡ οἰκογένεια αὕτη ἐπανέρχεται τὸ ἑπόμενον ἔαρ, ἐὰν διέφυγε τῶν χειρῶν τῶν Ἰταλῶν[1] ἢ δὲν ὑπέστη ἄλλην βλάβην, ἐνίοτε κατὰ 4 ἄτομα καὶ πλέον, ἀλλ' ἓν καὶ μόνον ζεῦγος διαμένει αὐτόθι, ὡς ἄνω εἴπομεν, ἀποδιῶκον τὰ ἄλλα, μένει δὲ μόνον καθ' ὅλην τὴν περιοχήν, χωρίς ποτε ν' αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Πόθεν ἐξαρτᾶται νῦν ἡ εἰδικὴ ζηλοτυπία τοῦ ἄλλως προσφιλοῦς τούτου πτηνοῦ; Ἡ ἀηδὼν αὕτη τρέφεται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἐντόμων, τοιαῦτα δὲ εὑρίσκει ἀρκετά. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε λίαν ἰδιότροπος καὶ ἐκλεκτικὴ τῆς τροφῆς αὐτῆς, ὅπως δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὰς ἐν κλωβοῖς κεκλεισμένας, ὁ μέγας αὐτῆς πρὸς τὰς ὁμοίας φθόνος καὶ ἡ αὐστηρὰ ἐπαγρύπνησις ἐπὶ τῆς περιοχῆς της ἐξηγεῖται, καθόσον τὰ ἔντομα, ἅτινα αὕτη διώκει ἰδίως μετ' εὐχαριστήσεως, δὲν εἶνε ἱκανὰ νὰ ἐπαρκέσωσιν ἐντὸς περιοχῆς τινος εἰς πλείονα τοῦ ἑνὸς ζεύγη. Δὲν εἶνε δὲ ποσῶς παράδοξον, ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ταὐτὸ πτηνὸν τοῦ αὐτοῦ εἴδους, δὲν ἐδείκνυε τὸν αὐτὸν ἀνυπόμονον χαρακτῆρα πρὸς δυσμὰς ἢ εἰς ἄλλο τι μέρος τῆς ἡμετέρας ζώνης, ἐὰν εἶχεν ἄφθονον τὴν ἀρέσκουσαν αὐτῷ τροφήν.

Ὅλως ταὐτὰ παρατήρησα καὶ ἐν τῇ πόλει ἐπὶ τῶν κοττύφων. Ἡ οἰκία μου κεῖται ἐν μέσῳ τῆς πόλεως μεταξὺ δύο κήπων μεγάλων. Ἐν τοῖς κήποις τούτοις, ὁτὲ μὲν εἰς τὸν ἕνα ὁτὲ δὲ εἰς τὸν ἕτερον, νεοττοποιεῖ ζεῦγος κοττύφων. Οὗτοι ἐπανειλημμένως ἐπολλαπλασιάσθησαν μέχρι τοῦ φθινοπώρου, αὐξηθέντες μέχρι δέκα καὶ ἕξ, καὶ σήμερον δὲ ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ, καθ' ἑκάστην, ἔρχονται τέσσαρες, δύο θῆλεις καὶ δύο ἄρρενες ἐπὶ τοῦ ἐξώστου. Κατὰ τὸ θέρος ὅμως μόνον ἓν ζεῦγος ὑπάρχει, ὁμολογουμένως τὸ ἰσχυρότερον, ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ ἀναχωροῦσι καὶ ἀπόλλυνται ἐκδιωκόμενα ὑπὸ τῶν γονέων, τῶν ἀδελφῶν ἢ τῶν τέκνων αὐτῶν, διότι πάντες ἀνήκουσιν, τίς οἶδε πρὸ πόσου χρόνου, εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν.

Εἰς χωρίον τι παρὰ τῷ H.W. παρετήρησα τὰς νεοττιὰς τῶν κοινῶν χελιδόνων τῶν πόλεων ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Αἱ χελιδόνες αὗται κατοικοῦσι τὸ ἔαρ ἐντὸς τῶν ἰδίων φωλεῶν, ἀφοῦ ἐπιδιορθώσωσιν αὐτάς, σπανίως δὲ κτίζουσι νέας. Ὁ ἀριθμὸς των μένει τόσῳ σταθερός, ὅσῳ καὶ ὁ τῶν ἀνθρωπίνων οἰκιῶν, ἐφ' ὧν πηγνύουσι τὰς φωλεάς των. Πιθανῶς ἐνίοτε ἐγείρονται ἔριδες κατὰ τὴν κατοικεσίαν τῶν χελιδόνων, ἐγὼ ὅμως οὐδέποτε εἶδον αὐτάς, φαίνεται δὲ ὅτι ἡ πρᾶξις αὕτη ἐκτελεῖται συνήθως παρὰ τοῖς λίαν πνευματώδεσι τούτοις ζῴοις εἰρηνικῶς. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην αἱ πλεονάζουσαι ἀποχωροῦσι, μένει δ' ὁ ἀριθμὸς ὁ αὐτὸς κατὰ προσέγγισιν, ἴσως διότι ἡ ἀερώδης περιοχὴ χώρας τινὸς περιέχει ὡρισμένον ἀριθμὸν ἐκ τῶν πετώντων ἐντόμων, ἅτινα αἱ χελιδόνες πετῶσαι χάπτουσι.

Πλησίον ἑτέρου μονήρους κτήματος οὐδόλως ὑπῆρχον πρότερον χελιδόνες. Κατὰ τὸ ἔτος 1862 μετέβη ἐκεῖ ἡ ἀγροδίαιτος χελιδὼν καὶ μάλισα, καθὼς φαίνεται, μετὰ γενικὴν ἀπόφασιν ἐν συναθροίσει τοῦ λαοῦ. Κατὰ τὸ ἔαρ δηλ. ἐκεῖνο ἐπέπεσαν αἴφνης ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν τοῦ κτήματος σμῆνος ἀγροδιαίτων χελιδόνων, εἰσῆλθον εἰς τὰς ἀποθήκας καὶ τοὺς σταύλους, συνδιελέχθησαν καὶ συνεσκέφθησαν παρὰ τὸν κεραυναγωγὸν ἐν μεγίζῃ καὶ καταφανῶς ταραχῇ, πρὸς δὲ τὸ ἑσπέρας ἀνεχώρησαν. Τοῦτο συνέβη καὶ τὰς τρεῖς ἑπομένας ἡμέρας, ὅτε τὴν τετάρτην ἐλθὸν ἓν καὶ μόνον ζεῦγος κατῴκησεν αὐτόθι. Τὸ ζεῦγος τοῦτο ἐπολλαπλασιάσθη, μετὰ δύο δὲ ἔτη ἐγένοντο τέσσαρες χελιδονονεοττιαὶ ἐντὸς τῆς αὐλῆς, αἵτινες μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ τούτου περιωρίσθησαν, ἐνίοτε μάλιστα μία ἢ καὶ δύο τῶν φωλεῶν ἔμενον κεναί. Τόσος ἄρα ἦτο ὁ κατ' ἀνάγκην ἀριθμὸς ὁ δυνάμενος νὰ εὕρῃ τὴν τροφήν του ἐν τῷ περὶ τὸ δάσος κτήματι; (Ὡς γνωστὸν αἱ χελιδόνες συνήθως δὲν ἵπτανται ὑπεράνω ἡλικιωμένων δασῶν).

Ἄλλως ὅμως συμβαίνει εἰς τοὺς ψάρας. Καὶ τὰ πτηνὰ ταῦτα εἰσὶν ἐντομοφάγα, ἀλλ' ὅπως δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὰ ἐν κλωβοῖς κεκλεισμένα, πολὺ ὀλίγον ἐκλέγουσι τὴν τροφήν των. Ἵπτανται δὲ πρὸς τροφὴν λίαν μακράν, ἐπὶ ὅλας ὥρας καθ' ἑκάστην, ἐὰν ὑπάρχῃ ἔλλειψις, οὕτω δ' *ἐκτείνουσι τὰ μέγιστα τὴν περιοχήν των*. Καὶ ἐκ τῶν πτηνῶν δὲ τούτων οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ἄνω κτήματι, πλὴν ὀλίγων εὑρισκομένων ἐν πλησίον τινὶ κώμῃ. Κατὰ τὸ ἔτος 1862 ἐκρέμασα τεχνητὴν φωλεάν, ἥτις εὐθὺς κατελήφθη. Τανῦν ὁ ἀριθμὸς τῶν φωλεῶν αὐξάνεται κατὰ βούλησιν. Ἀρκεῖ νὰ τεθῇ καλῶς κατεσκευασμένη φωλεὰ ἢ κλωβὸς εἰς οἱονδήποτε μέρος καὶ εὐθὺς καταλαμβάνεται ὑπὸ ψαρῶν.

Διατί δὲ οἱ κόκκυγες (κ. κοῦκοι) εἰσὶν ἀπαν-

1. Γνωστὸν ὅτι οἱ Ἰταλοὶ εἰσὶν οἱ φονικώτεροι τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πτηνά. Διὰ τοῦτο τῇ προτροπῇ τῆς Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως ἐγένετο διεθνὴς σύμβασις οὐ μόνον πρὸς μὴ καταστροφὴν τῶν ἐμμέσων τούτων σωτήρων τῆς γεωργίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς προαγωγὴν καὶ πλήθυνσιν αὐτῶν. Ἡ Ἑλλάς, ἔχουσα τὴν αὐτὴν θέσιν, ἣν καὶ ἡ Ἰταλία ὡς πρὸς τὴν ἀποδημίαν καὶ τελευταίαν στάθμευσιν τῶν πτηνῶν, δέον ὅπως καὶ αὐτὴ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν γενικὸν κατὰ τῶν ὠφελίμων πτηνῶν πόλεμον, θέτουσα βαρύτατον καὶ δυσβάστακτον φόρον κατὰ τοῦ κυνηγίου. Εὐτυχῶς δὲ ἐκινήθη καὶ παρ' ἡμῖν τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἀρχὴ ἐγένετο πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ.

ταχοῦ σπάνιοι καὶ τόσῳ ζηλότυποι πρὸς ἀλλήλους, ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ περιοχῇ; Κατ' ἐμὴν γνώμην διότι οἱ κόκκυγες διαλέγουσι λίαν τὴν τροφὴν αὐτῶν, τὰ δὲ ἔντομα ἅτινα ἀρέσκουσιν αὐτοῖς, ἰδίως αἱ τρυφεραὶ κάμπαι, δὲν εἶνε πολυάριθμα. Ἄλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς τροπικούς, ἔνθα τὰ παντοειδῆ ἔντομα πλεονάζουσιν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Ἐν Ταχιτὶ τοὐλάχιστον ὑπάρχει εἶδος κόκκυγος, κοινοτάτου εἰς τὰς εὐφόρους ἐκείνας πεδιάδας, ὅπερ ἀπαντᾷ τις εἰς ἕκαστον βῆμα.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἠδυνάμεθα νὰ πολλαπλασιάσωμεν. Ἀλλ' ἀρκείτω ἡμῖν ν' ἀναφέρωμεν ὅτι καὶ οἱ κυνηγοὶ ὁμιλοῦσι περὶ κατοικηθείσης περιοχῆς ὑπὸ ἀγρίων ζῴων, ὅπως καὶ οἱ ποιμένες περὶ καταληφθέντος λειβαδίου, ἕνεκα τοῦ αὐτοῦ λόγου. Οὕτω καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοικιδίων πτηνῶν, ἅτινα τρέφομεν συνήθως πρὸς ὄφελος ἐντὸς τῶν αὐλῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν χηνῶν, νησσῶν ἢ κύκνων, οἵτινες ζῶσιν ἐν περιοχῇ ὕδατος, φθάνει μέχρις ὁρίου. Ὅσῳ δὲ ἀκριβέστερον εἰσδύει τις εἰς τὰς μικρὸν μόνον ἐρευνηθείσας εἰσέτι σχέσεις περὶ τῆς τροφῆς τῶν εἰδῶν, (ἥτις συνήθως εἶνε διάφορος εἰς τὰ ζῳολογικῶς συγγενῆ εἴδη, πρᾶγμα παρατηρήσεως ἄξιον), τόσῳ ἐγκολποῦται τὴν γνώμην, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτόμων εἴδους τινὸς ἐξαρτᾶται τὰ μέγιστα καὶ ἐν πρώτοις ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ πρὸς τροφήν, οὐχὶ δέ, ὅπως συνήθως παραδέχονται, ἐκ τῶν ἐπιθετικῶν ἐχθρικῶν αἰτίων.

Ἡ ἀλήθεια τῆς γνώμης ταύτης ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Λαὸς θηρευτικός, ὅπως εἴδομεν καὶ ἀνωτέρω, μένει ὀλιγάνθρωπος, ἀναλόγως τῶν μεγάλων ἐκτάσεων εἰς ἃς διαιτᾶται. Τὸ εἶδος αὐτοῦ, ὅπως ὁμιλήσωμεν ζῳολογικῶς, εἶνε σπάνιον, πτωχὸν εἰς ἄτομα.

Λαὸς δὲ γεωργικὸς δύναται νὰ ζήσῃ καλῶς καὶ ἱκανῶς νὰ πολλαπλασιασθῇ ἐπὶ ἐπιφανείας σχετικῶς μικρᾶς, ὅταν συντελέσωσι πρὸς τοῦτο καὶ τὸ κλίμα καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἀναπτύξεως εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐτέθησαν ὅρια, ἅτινα ἀδύνατον νὰ ὑπερβληθῶσιν ἀβλαβῶς. Ἓν καὶ μόνον φυτὸν δύναται νὰ ἐπιδράσῃ τὰ μέγιστα ἐπὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τούτου. Τὰ γεώμηλα π. χ. ἐδιπλασίασαν ἢ καὶ ἐτριπλασίασαν τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης. Ἐὰν ὅμως ἡ ἐπ' ἐσχάτων ἀναφανεῖσα νόσος τῶν γεωμήλων εἶχε πρὸ πολλοῦ καταστρέψει τὸ θεραπευόμενον τοῦτο φυτόν, ἔπρεπεν ὁ ἀριθμὸς τοῦ πληθυσμοῦ νὰ ἐλαττωθῇ, καὶ ἂν δὲν εὑρίσκετο ἄλλη τις ἀντικαταστατικὴ τροφή, ἔπρεπεν ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν ἀρχικὸν δι' ἐπιδημιῶν, πολέμων ἢ κοινωνικῶν ἀναστατώσεων, ἃς ὄντως ἀποδίδομεν εἰς ἄλλα αἴτια κοινῶς, ἐνῷ ταῦτα δίδουσι ἀφορμὴν μόνον, ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ ἡ κυρία αἰτία τοῦ πράγματος. Ἡ μόνη βοήθεια εἰς τοιαύτην ἀνθρωποβρίθειαν ἤθελεν εἶσθαι ἡ μετανάστευσις κατὰ πλήθη, ὅπως αἴφνης καὶ ὁρμεμφύτως τελεῖται καὶ παρὰ τοῖς ζῴοις, οἷον ὑπουδαίοις τοῖς λέμμοις, ταῖς ἀκρίσι, ταῖς μελίσσαις (ἐπαναλαμβομένη περιοδικῶς), καὶ παρ' αὐταῖς ταῖς ἀράχναις. Ἐκ τούτων ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐπὶ *μέρους τινὸς τοῦ πλανήτου, ἐφ' οὗ ζῶμεν, ὑπὸ ὡρισμένας περιστάσεις πολιτισμοῦ δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἢ ἀριθμός τις μόνον ἀνθρώπων*. Ἀλλ' ἡ βιομηχανία θέλει τις ἀντείπει; Ἡ βιομηχανία δὲν δύναται ν' αὐξήσῃ τὴν ἐδαφικὴν καὶ τροφοδότειραν ἐπιφάνειαν. Ἐνόσῳ ἡμεῖς ἐξάγομεν τὰ προϊόντα της καὶ δυνάμεθα νὰ εἰσάγωμεν δι' αὐτῶν τροφὰς δύναται ὁ ἀριθμὸς ν' αὐξηθῇ, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε αὔξησις τεχνητή, ἥτις δύναται νὰ καταπέσῃ ἅμα ὡς ἡ ἐξαγωγὴ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐλαττωθῇ, τοῦτο δὲ ἤρξατο τανῦν συμβαῖνον, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν Εὐρώπην, καθόσον πολλὰ ἔθνη σταδιοδρομοῦσι τανῦν ἀμιλλώμενα ἐπὶ τῆς παγκοσμίου ταύτης ἀγορᾶς τῆς βιομηχανίας. Ἤδη τὰ ἔθνη ἔστρεψαν πάλιν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς θρεπτικῆς αὐτοῦ ἐπιφανείας. Τὰ ἐμπορεύματα, δι' ὧν μέχρι τοῦ νῦν ἐπληρώνοντο τὰ ἐξωτερικὰ τρόφιμα δὲν εὑρίσκουσιν ἐξοδευτὰς εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, *καταφανεστάτη δὲ γίνεται ταῦτ' ἡ τεχνητὴ ὑπερπλήθυνσις τῶν κατοίκων*. Ἐκ τούτου αἱ κοινωνιστικαὶ νόσοι τῶν ἡμετέρων χρόνων αἱ μὴ ἰᾶναι μόνον διὰ τῶν κατὰ τῶν κοινωνιστῶν νόμων τῶν κοινοβουλίων. Ἐὰν ἠδύνατό τις νὰ δώσῃ εἰς ἕκαστον κοινωνιστοδημοκράτην τεμάχιον ἐδάφους ἢ ἰδιοκτησίαν, δι' ἧς νὰ τρέφῃ ἑαυτόν τε καὶ τὴν οἰκογένειάν του, πάραυτα ἤθελε θεραπευθῇ ἕκαστος τῶν οἰκτρῶν τούτων ἀπὸ τῆς κακοδοξίας του.

Ἀλλὰ τοῦτο ἀτυχῶς εἶνε ἀδύνατον· ὅπως φέρωμεν δὲ καὶ παράδειγμα, ἀναφέρωμεν τὴν Γερμανίαν. Μόνον μεγάλη τις, εὔνους, ὑπὸ τοῦ κράτους αὐτοῦ ὁδηγουμένη, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ διὰ χρημάτων ὑποσηριζομένη μετανάστευσις ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ τὴν Γερμανίαν. Ὅπως δὲ μὴ τὸ σμῆνος τὸ ὁποῖον ἑκάστοτε ἀπωθεῖται, ἀπόλλυται ὅλως διὰ τὸ γερμανικὸν ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα, ὅπως συνέβη μέχρι σήμερον, ἀνάγκη νὰ σχηματισθῶσιν ἀποικίαι, ἢ τοὐλάχιστον ν' ἀγορασθῇ ἄχρηστον ἔδαφος εἰς οἱανδήποτε χώραν ἁρμόζουσαν εἰς τὴν φυλὴν αὐτῶν, καὶ νὰ ἀποικίσωσιν αὐτὸ ὅλως ἐκ Γερμανῶν. Ὑπάρχει δὲ ἀκόμη γῆ ἱκανὴ ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας, ἔνθα ἐργατικοὶ ἄνθρωποι δύνανται νὰ διαγάγωσι ἀσφαλῆ καὶ εὐτυχῆ βίον.

ΓΥΝΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Γυναικῶν στρατιωτῶν παραδείγματα ἀναφέρονται μέχρι τοῦδε ὀλίγα τινά. Ἰδοὺ δὲ καὶ ἄλλο τοιοῦτον παράδειγμα ἡρωΐνης οὐχὶ ἐκ τῶν συνήθων, ἀνακαλυφθὲν ἐσχάτως ἐν Φλωρεν-

τία, καθ' ἃ ἀναφέρει ἰταλική τις ἐφημερίς.

Πρό τινων ἡμερῶν στρατιώτης τοῦ 11ου τάγματος τῶν βερσαλιέρων, ὀνομαζόμενος Μαριόττης, καίτοι ἀπὸ πολλοῦ ἀσθενῶν καὶ κατάκοιτος, ἠρνεῖτο ἐπιμόνως νὰ μεταβῇ εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Ἀλλὰ συστρατιῶταί τινες αὐτοῦ ἐκ φιλανθρωπίας κινούμενοι, ἀναρπάσαντες αὐτὸν πρωΐαν τινὰ ἐκ τῆς κλίνης, ἔφερον πρὸς τὸν ἰατρὸν καθ' ἣν ὥραν ἐπεσκέπτετο τοὺς ἄλλους ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἀσθενεῖς. Φαντασθῆτε ὅμως τὴν ἔκπληξιν τοῦ ἰατροῦ ἀνακαλύψαντος ἐν τῇ ἐξετάσει τῆς νόσου ὅτι ὁ Μαριόττης ἦτο γυνή!

Ἐγνώσθη κατόπιν ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη, ἧς τινος τὸ ἀληθὲς ὄνομα εἶνε Συλβία Μαριόττη, ἀνῆκεν εἰς πολυμελῆ οἰκογένειαν τοῦ Jan-Ambrogio παρὰ τὸ Τουρῖνον, καὶ κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν ἐν ἔτει 1866, ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἰταλία ἀπεδύετο εἰς πόλεμον κατὰ τῆς Αὐστρίας· τοῦτο δὲ ἵνα διευκολύνῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, πατέρα ἓξ τέκνων, νὰ μείνῃ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ του. Τὴν ἔρευναν τοῦ ἰατροῦ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς κατατάξεως κατώρθωσε νὰ ἀποφύγῃ ἕνεκα τῆς ἐκτάκτου αὐτῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως καὶ ῥώμης, ἣν ἀπέκτησεν ἐργαζομένη ἐν τοῖς μεταλλείοις τοῦ Πεδεμοντίου, καὶ ἥτις διεσκέδασε πᾶσαν ὑπόνοιαν ὡς πρὸς τὸ γένος τοῦ νεοσυλλέκτου. Διακριθεῖσα κατὰ τὴν ἐν Κουστόζᾳ μάχην ἐπὶ παραδειγματικῇ γενναιότητι ἐτιμήθη διὰ τοῦ μεταλλίου τῆς στρατιωτικῆς ἀνδρείας· ἐξηκολούθησε δ' ἔκτοτε ὑπηρετοῦσα ἐν τῷ στρατῷ μέχρι τῆς σήμερον.

Ὁ βασιλεὺς Οὐμβέρτος ἅμα μαθὼν τὸ γεγονὸς ἀπένειμεν εἰς τὴν ἡρωϊκὴν κόρην τὸ παράσημον τοῦ τάγματος αὐτοῦ, ἅμα δὲ διέταξε νὰ ἀπολυθῇ ἀμέσως, ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας της, καὶ δοθῇ εἰς αὐτὴν ἐτήσιος χορηγία 300 φράγκων. **

Γνῶμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιοῦ.]

304.

Πολλάκις συγχωροῦμεν τοὺς ἀηδεῖς, οὐδέποτε ὅμως τοὺς ἀηδίαν ἐξ ἡμῶν καρπουμένους.

305.

Τὸ συμφέρον, εἰς ὃ ἀποδίδονται ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα κακουργήματα, πολλάκις εἶναι ἄξιον ἐπαίνων, ὡς αἴτιον πράξεων ἀγαθῶν.

306.

Πρὸς οὐδένα προσκρούει τις ἀχάριστον ἐν ὅσῳ δύναται νὰ ἀγαθοποιῇ.

307.

Ὅσον ἀξιότιμος εἶναι ὁ ἐνώπιον ἑαυτοῦ ἑαυτὸν σεμνοποιῶν, τοσοῦτον εἶναι γελοῖος ὁ σεμνύνων ἑαυτὸν ἐνώπιον ἄλλων.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τινι ξενοδοχείῳ ὁ ὑπηρέτης εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον ξένου τινὸς φέρων τὰ ὑποδήματά του, ἅτινα εἶχε λάβει νὰ καθαρίσῃ. Ἰδὼν αὐτὰ ὁ ξένος λέγει πρὸς τὸν ὑπηρέτην·

— Δὲν εἶν' αὐτὰ ἰδικά μου. Τὸ ἓν εἶνε πολὺ μεγαλείτερον τοῦ ἄλλου.

— Νὰ ἰδῆτε, κύριε, καὶ ἐγὼ τὸ παρετήρησα, ἔχετε δίκαιον· μάλιστα, νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ τὴν ἁμαρτίαν μου, ἔσπασα μίαν ὥραν τὸ κεφάλι μου καὶ δὲν εἰμπόρεσα νὰ καταλάβω διατὶ καὶ τοῦ γείτονός σας τὰ ὑποδήματα ἔχουν τὸ αὐτὸ παράξενον ἐλάττωμα!

***

Ἄγγλος λόρδος ἔχων προσκεκλημένον ἀστεῖόν τινα, εἶπεν εἰς τὸν ὑπηρέτην περὶ τὸ τέλος τοῦ συμποσίου νὰ φέρῃ σμικροτάτην φιάλην οἴνου, οὗ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἡλικίαν μάλιστα ὑπερεπήνει διὰ πολλῶν λόγων καὶ ἐπανειλημμένως.

— Πῶς σᾶς φαίνεται ὁ οἶνος οὗτος; ἠρώτησε τὸν ἀστεῖον.

— Ὤ! μὰ τὸ ναί, μυλόρδε, μοὶ φαίνεται πάρα πολὺ μικρὸς ἀναλόγως τῆς ἡλικίας του.

***

Γραΐδιόν τι εἰσέρχεται εἰς φαρμακεῖον καὶ ἐκβάλλει ἐκ τοῦ κόλπου του συνταγήν, ἐν ᾗ ὑπάρχει ἀναγεγραμμένον ποτόν τι περιέχον *δύω ὑποδεκάγραμμα* μορφίνης.

Ὁ φαρμακοποιὸς ζυγίζει μετὰ πλείστης ὅσης προσοχῆς τὸ κινδυνῶδες τοῦτο φάρμακον.

— Καλὲ τί εἶν' αὐτά! εἶπεν ἡ γραῖα ὠθοῦσα τὸν ἀγκῶνα τοῦ ζυγίζοντος· μὴ ψιλογυρεύεις· *εἶτε διὰ μίαν ὀρφανήν.*

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*** Ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων ὁ Ἕλλην εἶναι ὁ μείζονα ἔχων κλίσιν εἰς τὸ νὰ νομίζῃ τὸν ἑαυτόν του μόνην αἰτίαν παντὸς κύκλῳ του γινομένου θορύβου, ὡς ὁ μέθυσος ἐκεῖνος ὅστις οὐρῶν πλησίον βρύσεως ἔμεινεν ἐκεῖ ὅλην τὴν νύκτα νομίζων ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἐκπορεύεται ὅλον τὸ ὕδωρ ὅπερ ἤκουε τρέχον. (Ε. Ῥοΐδης).

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Κυρίαι, ἰδοὺ ἔφθασεν ὁ χειμών. Θὰ ἐπαναλάβητε τὰς μηλωτάς σας (γούνας), αἵτινες θαυμασίως θὰ σᾶς προφυλάττωσιν ἀπὸ τοῦ κρύους, προσέχετε ὅμως νὰ μὴ τὰς φορῆτε καὶ ἐντὸς τῶν καλῶς θερμασμένων δωματίων, διότι δὲν θ' ἀποφύγητε τὴν κατηραμένην συνάγχην. Διατί νὰ μὴ μιμῆσθε τοὺς φρονίμους ἐκείνους ἄνδρας, οἵτινες πρὸ τοῦ εἰσέλθωσιν εἰς μίαν αἴθουσαν ἀφίνουσιν ἔξω τὸν ἐπενδύτην των; Θὰ ἐπανεύρητε ἐξερχόμεναι τὰς μηλωτάς σας, ὅτε ἡ διαφορὰ τῆς ἀτμοσφαίρας θὰ ἦνε δέκα ἢ δεκαπέντε βαθμῶν.

ΑΘΗΝΗΣΙ—ΤΥΠΟΙΣ ΚΕΡΙΝΝΗΣ, ΟΔΟΣ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ, 15